

Universitätsbibliothek Wuppertal

Linguarum Vett. Septentrionalium Thesaurus Grammatico-Criticus Et Archæologicus

Hickes, George

Oxoniae, 1705

Calendarium seu menologium poeticum

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1559)

ne lufigan, tu beatus sub praesidio meo viues. Quinimo punctum istud metricum nonnunquam ponitur inter ejusdem vocis syllabas: ut, Paraphr. Gen. Ða zingnan on upp. ƿroð éce ƿrihten. Iob in Galileam, tum in Galilea Deus aeternus dominus surrexit inter discipulos.

XXVIII. Supra dixi lectoribus poetarum studiose curandum, ut metrica scripta in periodos suas recte distinguant, quum in mss. tum in impressis codd. quoniam aliquando accidit periodos sive perfectæ distinctionis notas (: & 7) poni, ubi ponendæ non sunt, & omitti itidem ubi poni debent. Prioris exemplum habes, Paraphr. Genes. 1, 6, post heold, ubi non ponenda est plena distinctio, sed post Ʒarta ƿearþum, lin. 8. & p. LXI, 1, 2, ponitur (:) post eapð ƿærƿ, ubi non est plena distinctio, sed post ƿremþum, l. 3. Posterioris exemplum habes, LVIII, 18, ubi post Ʒertah deest (:) quod tamen ibi poni debet. poni etiam debet post beapn, LXI, 10, Et post ƿunode, l. 19. & post ƿunþa miht, xci, 16. & in omnibus locis, quibus sententia perfecta est, etiamsi notæ periodi non ponantur.

Hactenus tui gratia, lector benevole, omnem operam navavi in tradendis regulis, quæ, si ad eas deligenter animum intendas, non tantum facilia tibi reddent Anglo-Saxonum carmina, sed lectu jucunda ac utilia. & ne tibi jam præceptis munito deessent, in quibus diligentiam & ingenium tuum exerceas, tractatulum metricum, quoad sermonem Dano-Saxonice scriptum in calce hujus capituli subjungere visum est, in quo legendo regulas à nobis datas probare poteris, & an votis nostris & expectationi tuæ respondeant, experiri. Hoc quoque ut facerem, tum pulchritudo carminis, & librorum metricorum infrequentia, tum aliquorum doctorum preces moverunt, qui me iterum iterumque rogarunt, ne *Calendarium* hoc, sive *Menologium* elegantissimum, sine versione *Latina* in publicum prodiret.

CALENDARIIUM

SEU

MENOLOGIUM

Poeticum,

Descriptum ex codice Manuscripto Bibliothecæ Cottonianæ. codicis autem nota est, *Tiberius*, B. 1. 2.

Epirt ƿær acennyð.	Hine folc mycel.	Februariur ƿær.
Lýninga ƿulþop.	Ianuariur Ʒesum heton :	ƿrode Ʒeriðar.
On midne ƿintep.	And ƿær embe ƿiƿ niht.	35 Calbe ægleape :
Mære ðeoden.	20 Ðæt te ƿulpiht tud.	And ƿær embe ane niht.
5 Ece ælmihtig.	Eceƿ ƿrihtner.	Ðæt ƿe Mærian.
On þý eahƿeoþan bæƷ.	To ur cýmeþ.	Mærran healdað.
Hælenð Ʒehaten.	Ðæne ƿrelƷta bæƷ.	Lýningeƿ modop.
Heoƿonƿiceƿ ƿearþ.	Tip eadige.	40 Forþan heo Lƿirt.
Spa ða Ʒýlƿan tud.	25 Hæleþ heaðu ƿoƷe.	On þam bæƷe.
10 Siðe heƿiƷear.	Hatað on Bƿýtene.	Beapn ƿealdendeƿ.
Folc unmæte.	In Ʒolban heƿ : [can.	Bƿohte to temple :
Habbað Ʒone ƿearþ Ʒear.	Spýlce embe Ʒeoƿeƿ pu-	Ðanne ƿær embe ƿiƿ niht.
For ðý Ʒe kalendur.	Ðæt te Ʒol-monað.	45 Ðæt aƿeþeð býþ.
Lýmeþ Ʒeþincgeð. [tune.	30 SiƷeð to tune.	ƿintep of ƿicum.
15 On þam ylcan bæƷe ur to	Butan ƿƿam nihtum.	Andƿe ƿiƷend þa æƿteƿ Ʒeo-
Forþma monað.	Spa hit Ʒetealbon Ʒeo.	Spýlc ðƿopade. [ƿentýnū.

INTERPRETATIO.

Christus, rex gloriæ, dominus illustris, aeternus, omnipotens, regni caelestis praefectus, natus erat in media hyeme, octavo [à natali] die Jesus vocatus. Quo quidem tempore inmens annus, turbis undequaque concurrentibus & magnis frequentibus gaudet, propterea quod eo ipso die adveniunt celebratae calendæ, nempe primus mensis, quem magnus populus Januarii calendarii vocabant. Et quinque abhinc noctibus, aeterni domini festum baptismale venit, quod hic diem duodecimum florantissimi, excelsi & præclari homines Britanniae vocant. Dein elapsis, duas si demas noctes, quatuor septimanis ingreditur solmonath, quemadmodum ferum Februarii vocabant veteres homines, antiqui legum (Astronomicarum) periti. Tum abhinc post unam noctem observamus Mariæ domini parentis festum, propterea quod in hoc die filium Dei ad templum ferebat. Tum, quinque noctibus elapsis, hyems terrefacta aufugit è vicis, & deinde post septemdecim dies ephemeros,

E e e 2

niht

	Niht gefimer.	On ða ylcan tūð.	Dagena pimef.
50	Nepzender ðegen. Mathar mæpe. Mine gefpæge. Ðær ðe lencten on tun. Geliben hæfde.	Emniht healbað. Fopþan pealbent zob. 90 Fophte æt fpyrnde. On þy rylran bæge. Sunnan and monan. : Hwæt ymb feoper niht.	125 Ne drihtnes ftrige. On heofonar up. Fopþan he hpeapfað áá. þyrra gefpýrdum. Ac fceal pinterum frod.
55	þepum to picum. : Spylce eac if pibe cuð. Ymb ðreo 7 tpa. Deobum gefelhpær. Hif cýme Kalend.	Fæder onfende. 95 Ðær þe emnihte. Eoplar healbað. Deah engel hif. Se hælo abead. Marian mycle.	130 On circele cwæte. Finban halige dagar. : Sculan þe hwæpe. Lyt martina gemýnb. Ma aþeccan.
60	Leoplum 7 eoplum. Butan ðanne bifef. Lieboden feoppe. Feopðan zeape. Ðanne hi fupþor cýmeð.	100 Ðæt heo meotof fceolbe. Lennan cýninga betrt. Spa hit gecýþed þearð. Leond midban zeapð. þær þ mæpe pýrð.	135 Fpēcān pordum fopð. Fýrre gefringan. Ðæt embe nizontýne niht. Ðær þe earter monað. To uf cýmeð.
65	Ufop anpe niht. Uf to tune. Hwime gehýrteð. Dagol fcupum fæpð. Leond midban zeapð	105 Folcum gefpæge. : Spylce emb feoper and þreo niht gefimer. Ðæt te nepzend rent. Appelfr monað. On þam ofþurt cýmð.	140 Ðæt man þeliquar. Repan onzinneþ. Haliga gehýrte. Ðæt if healic bæge. Ben tūð þremu. :
70	Martur peðe. Hlyða healic. : Ðanne þe halga. Ðær emb xi niht. Æðele fcynde	110 Seo mæpe tūð. Mannum to fprofpe. Drihtnes æpirt. Ðanne ðream gefirt. Fel pibe gehpær.	145 Spilce inbuph paðe. Smicepe on zeappum pu- dum and pýrtum. Lýmeþ þlitig fepðan. Ðpýmlice on tun. Deapfe þpingeð.
75	Lpezopur. In zobes pæpe. Bpeme in Bpýtene. : Spylce Benedictur. Embe nizgon niht.	115 Spa þe pitega fang. Hif if þe bæge. Ðæne drihten uf. Fýrþæt pophte. þepa cneopýrum.	150 Maiur micle zeond meni- zeo gehpær. Spa þi ylcan bæge æþele zeþepan. Philippur 7 Iacob. Feoph agefan. Mozige mago ðeznar.
80	Ðær nepzend roht. Deapð 7 hizeftpanz. Ðæne hepaf pel. In gefpittum pife. pealbender þeop.	120 Callum eopðpapum. Eabigum to blifre. : Ne magon þe ða tibe. Be zetale healban.	155 Fop meotuder lufan. And þær embe tpa niht. Ðæt te tæhte zob. Elenan eabizpe.
85	Rincar pægol fæfte. : Spylce eac pýmcpæftrige.		

INTERPRETATIO.

ex quo ver ad homines profectum est, illustris Matthias, servatoris apostolus, ut traditum accepi, passus est. Deinde etiam, post quinque noctes, omnibus ubique gentium & cujus conditionis cunque hominibus bene notus est adventus Kalendarum Martii, nisi quolibet quarto anno bissextus intercaletur. Tum vero, ferox Martius, hlyda insignis, pruinis phaleratus, per terrarum orbem grandinis nimbis allatus serior, & uno die posterior init. Tum, elapsis abhinc undecim noctibus, Gregorius, in Dei exercitu apud Britannos celebris, insignis præcallebat. Præteritis novem pariter noctibus, Benedictus magnanimus & fortis Domini servus, quem domini servi eruditi, regulares homines [monachi] in scriptis celebrant, servatorem petebat. Eodem die, in calendario vel arte computandi tempora periti æquinoctium celebrant, quod dominus deus in principio Solem & Lunam eo ipso die creavit. Porro post quatuor noctes, ex quo æquinoctium homines celebrant, pater archangelum suum misit. heros hic magnus annuntiabat Mariæ, quod paritura eset regum optimum Deum, sicut nota facta erat celebris illa prædictio & audita ab hominibus per terrarum orbem. Post septem dein calendarii noctes, ex quo [archangelum] deus mittebat, mensis Aprilis & celebre istud festum, Resurrectio domini, in solatium hominum, cum festinatione venit. Tum gaudium ubique est congruum, sicut cecinit propheta: hæc est dies, quam fecit sapientissimus dominus hominum generationibus, omnibus terræ incolis, ut in ea exultarent. Neque hoc autem festum, neque ascensionem domini in cælum observare fas est pro numero dierum ephemerino, utpote quod semper redit secundum computum sapientum, prout senes astronomiæ [vel circuli paschalis] periti sanctos dies investigant. Nobis tamen restat imprimis exponere, verbis enarrare, & notas cantando facere martyrum memorias, nimirum quod, noctibus ab ingressu mensis Aprilis novemdecim, sanctorum reliquiæ, (sacra illa ornamenta) levandæ sunt. dies hic est sollemnis & supplicationibus festum notandum. Tum etiam protinus Maius hospes multa beneficia ferens, decoratis arboribus & herbis elegans, venustus, magnificus, ad homines, qui ubique sunt, com meat. In eodem quoque die Philippus & Jacobus, nobiles socii, pro suo in deum amore animas tradiderunt.

- Æþelurþ beama.
 160 On ðam ðropode.
 Deoden engla.
 For manna lufan.
 Meotud on galgan.
 Be fæder leafe.
 165 Spylce ýmb fýrft pucan.
 Butan anpe niht.
 Ðæt te ýlbum þringð.
 Sigel beophhte dagar.
 Sumon to tune.
 170 Yearne gepýþeru.
 Ðanne pangar hpaðe.
 Blorþmum blopað.
 Spylce bliþ arþihð.
 Leond midban gearþ.
 175 Manigra hada
 Epicepa cynna.
 Lýninge lof pecgað.
 Mærnealblice.
 Mærne þpemað.
 180 Ælmihtigne :
 Ðær emb ahta j nigon.
 Dozera pimeþ.
 Ðæt te þpihten nam.
 In oðer leoht.
 185 Agurþinur.
 Bliþne on þpærþum.
 Ðær þe he on Bpýtene hep.
 Eaðmode him.
 Eoplar funbe.
 190 To gober pillan.
 Spa him fe gleapa bebeab.
 Gpægoriur.
 Ne hypbe ic gumā* apýpn.
 Ænigne æþ.
 195 Æfpe þpingan.
 Ofeþ realne mepe.
 Selpan lape.
 Býrceop þpempnan.
 Nu on Bpýtene þerþ.
 200 On Lantþapum.
 Lýnerþole neah mýnrþe
 mæþum.
 Ðanne monaþ þpingð.
 Ymb tpa j ðneo.
 Tuba lange.
 205 Æþra liða.
 Uþ to tune.
 Iunur on gearþ.
 On ðam gim arþihð.
 On heofenar up.
 210 Dýhrt on gearþe.
 Tungla toþhtarþ.
 And of talle agpýnt.
 To rete riþeð.
 Þýle rýððan leng.
 215 Gpund behealþan.
 And gangan latop.
 Ofeþ folþan pang.
 Fægurþ leohta.
 Þopuld gerþeapra.
 220 Ðanne pulþer þegn.
 Ymb ðneotyne.
 Ðeodner byþing.
 Iohanner in gearþagan.
 Yearð acenned.
 225 Tyn nihtum eac.
 Fe ða tud healþaþ.
 On midne þumop.
 Mýcleþ on æþelum.
 Fide iþ geþeopðob.
 230 Spa þ pel gerurþ.
 Haligra tid.
 Leond hæleða beorn.
 Petur and Paulur.
 Hþæt ða aporþolar.
 235 Deoden holbe.
 Þropedon on Romie.
 Ofeþ midne þumop.
 Micle gerýrþe.
 Fupðop þf nihtum.
 240 Folc bealo ðnealic.
 Mærne marþýþom.
 Hæþdon mænige æþ.
 Fundra gepophþe
 Leond þær ðeoba.
 245 Spylce hi æfter ðam
 Unþim þpemedon.
 Sputelþa and gerýnþa.
 Ðupþ unu meotuder.
 Ealþop þegnar.
 250 Ðanne æþne cýmð.
 Emb tpa niht ðær.
 Tiblice up.
 Iulur monað.
 On ðam Iacobur.
 255 Ymb feoper niht.
 Feoph gerþealþe.
 On tþentigum.
 Tþum in þpærþum.
 Fþob and fæþþæb.
 260 Folca laþeop.
 Zebedeþ æþra.
 And þær rýmle þerþ.
 Ymb feofon niht ðær.
 Sumere geþrihteb.
 265 Feodmonað on tun.
 Fel hþæt þpingeð.
 Agurþur ýnmen ðeobum.
 Hlaþ-mærþan ðæg.

INTERPRETATIO.

Et abhinc duabus noctibus, Deus beatæ Helenæ revelabat nobilissimum lignum, in quo, pro amore in homines suo Rex angelorum, patre permittente, creator in cruce passus est. Deinde etiam post spatium septimanæ, una dempta nocte, æstas ad homines fert tempestates calidas & gemmei nitoris dies. Tunc autem campi floribus alacres germinant, & dum oratio omne genus viventium ascendit per terrarum orbem, Laudem multiplicem domino offerunt, MAGNUM celebrantes omnipotentem. Abhinc septemdecim noctibus numeratis, Dominus in alteram lucem sustulit placidi pectoris Augustinum, eo quod hic humiles Britannos ad Dei voluntatem flexisset sicut sapiens Gregorius ei præceperat. Nunquam accepi quinquam hominum, aut episcopum insigniorem antea unquam per salum attulisse meliorem doctrinam. Requiescit jam in Britannia apud Cantwarienses in magna ecclesia juxta thronum regium. Tum hic mensis, post quinque longos dies, habitacula nostra ineuntem ducit ad nos Junium mensis, Erra litha dictum. In hoc autem mense, sol, astrorum fulgentissimum, altissime ascendit in cælis, unde descendit ad abyssum, ut in eo occidat; posteaque terras longum aspicit per telluris campos, tardior proficiscens, lucentium & creatorum omnium pulcherrimus. Tum post viginti & tres noctes ephemerinas, gloriosus apostolus Johannes, Domini dilectus, natus erat. festum istud in media æstate observamus, & longe lateque ab hominibus magnopere celebratur, pro ut maxime decet sanctorum festa apud homines celebrari. Præterea post quinque, ultra mediam æstatem, noctes, magna cum celebritate Petrus & Paulus Deo fideles, illustre passi sunt Romæ martyrium, cum inter gentium populos malignos & serviles miracula operati essent principes Apostoli, sicut postea innumera alia evidentiora & manifestiora per filium dei fecerunt. Tum interjectis abhinc duabus noctibus, opportunus protinus ad nos venit Julius mensis, post cujus introitum viginti & quatuor noctibus elapsis, Zebedæi filius Jacobus, firmi pectoris vir, sapiens & constans populi doctor, vitam tradidit. Dein etiam post septem æstivas noctes, gloriæ plenus Augustus, Weodmonath dicitur, primitiarum festum ad egenos homines tempestive semper ducit.

* Cimbricum cirn huor, vel einhuor, aliquis, facit in acc. einhuorn, pro quo hic, ut ego conjicio, apýpn. Spa

- Spa hæf hæpferc cymþ.
 270 Ymb oðer rþylc.
 Butan anpe panan.
 plitig pærtmum hlaben.
 pela byð geýped.
 Fægepe on folban.
 275 Dænne forþ geþat.
 Ymbe þreo niht dæg.
 Deobne getrype.
 Dufþ martýrdom.
 Mæpe diacon.
 280 Laupentur hæfþ nu hif
 piþ ðan.
 Mid pulþor fæþer.
 Feopca to leane.
 Spylce hæf ymb fif niht.
 Fægepurc mæzða.
 285 Fiþa pulþor.
 Sohte pepoba god.
 For runa ribbe.
 Siþgefærte ham.
 Neopxna pange.
 290 Hæfþe neþgenb ða.
 Fægepe forþoplean.
 Fæmnan forþgolden.
 Ece to ealdpe.
 Dænne calling byð.
 295 Ymb tyn niht dæg.
 Tud geþeopðad.
 Barðolomeur.
 In Bpýtene heþ.
 Fýpð pel ðungen.
 300 Spylce eac piþe byð.
 Eoplum geýpped.
 Æþelinger deað.
 Ymb feoper niht.
 Se ðe fægepe u.
 305 Mid pætepe ofeppeapp.
 pulþer cyne beapn.
 Fiþa peopðlice.
 Be him pealbend cpæð.
 Dæt nan mæþþan man.
 310 Leond midþan geapð.
 Betpux piþe 7 pepe.
 Purþe acenneb.
 Ond hæf ymbe þreo niht.
 Leond ðeoba feala.
 315 Dæt te halig monð.
 hæledum gefingeb.
 Fepeð to folce.
 Spa hit forþ gleape.
 Calde uð-pitan.
 320 Æþor fundan.
 Septembþer fæþ.
 And þý feopþan dæg.
 Dæt acenneb peapð.
 Epena reloft.
 325 Drihtner motop.
 Dænne ðazena popn.
 Ymbe ðpeotýne.
 Dezn un-for-cuð.
 Godþpelleþ gleape.
 330 Iart on renþe.
 Matþeur hif.
 To metoþ 7 ceafte.
 In ecne gefean.
 Dænne ealling cymð.
 335 Ymb ðreo niht dæg.
 Deodum piþe.
 Emnihter dæg.
 Ylba beapnum.
 Hæt pe peopðiað.
 340 Fiþe geonb eopðan.
 Heah engley tud.
 On hæpferce.
 Michaeler.
 Spa þ manigo pat.
 345 Fiþ nihtum ufor.
 Dæg ðe folcum byð.
 Eoplum geýped.
 Emnihter dæg.
 And hæf embe tpa niht.
 350 Dæt se teoða monð.
 On folc fepeð.
 Fþode gefeahte.
 October on tun.
 Uf to zenihþe.
 355 Fintepfýlleð.
 Spa hine piþe cigð.
 Igbuende engle 7 ðeaxe.
 Feþar mid piþum.
 Spylce piþena tud.
 360 Ymb tþentig hæf.
 Tpeþna healbað.
 And fif nihtum.
 Samoð ætgeþere.
 On anne dæg.
 365 Fe ða æþelingar.
 Fýp geþrunan.
 Dæt hy forþ-mæpe.
 Simon 7 lubar.
 Sýmble pæpon.
 370 Drihtne ðýpe.
 Forþon hi ðom hlutan.
 Eadigne up pæg.
 And hæf offtum þpingþ.
 Embe feoper niht.
 375 Folce zenihþum.
 Blotmonað on tun.
 Beopnum to piþe.
 Nouembþur.
 Niða beapnum.
 380 Eadigneþre
 Spa nan ofþer na ðeð.
 Monað mapan.
 Miltre drihtner.
 And ðý ylcan dæge.

INTERPRETATIO.

Tum post alias (septem) tales, Autumnus formosus, fructibus onustus absque omni defectu venit, pulchris ejus opibus in tellure manifestatis. Tum, tribus abhinc noctibus præteritis, illustris diaconus Laurentius, domino fidelis, obiit Martyr, vitâ nunc apud patrem gloriæ fruens, operum suorum mercede. Dein etiam interjectis quinque noctibus, pulcherrima virginum, feminarum gloria, propter filii consanguinitatem, deum exercituum & victoriæ [gloriæ] locum paradysum petebat, seruatore virgini formosæ educationis præmium in vita æterna rependente. Tum prorsus decem noctibus elapsis dignum & bene frequentatum Bartholomæi festum hic in Britannia celebratur. Porro etiam post quatuor noctes, hominibus longe lateque notum est illustris hominis martyrium, qui pura olim cum aqua regem gloriæ perfundebat. vir dignissimus erat, de quo dominus dicit, quod ex consortio viri & feminae nemo major natus erat. Dein tribus abhinc noctibus, Septembris ferus, halig monath dictus, apud homines celebris, ad populum proficiscitur, quemadmodum præscii veteres astronomi instituerunt. Et dein septimo die, mulierum optima, Jesu mater nata erat. Tum post numerum tredecim dierum, bonus apostolus & evangelista Matthæus animam ad Deum misit, in æternum gaudium. Tum prorsus tribus noctibus elapsis dies æquinoctialis ad homines ubique gentium proficiscitur. Porro quinque noctibus ultra tempus, quo æquinoctialis dies plebi & patriciis [omne genus hominibus] notificatus est, festum Archangeli Michaelis in autumnno celebramus. Et post duas abhinc noctes, decimus mensis October, consilio prudens, Winter fillerth, sicut Angli & Saxones insulares, viri cum faminis, eum late vocant, ad populum veniens ubertatem nobis affert. Dein etiam post viginti & quinque noctes, duorum Apostolorum festa simul celebrant in uno die, Etenim de viris inclytis, Simone & Juda, ab antiquo accepimus, quod strenui domino semper charique erant. quamobrem finem sortiti sunt beatum sursum evecti. Tum abhinc quatuor noctibus elapsis, Novem-ber uberrimus, blotmonath dictus, hominibus ad epulas copiam omnibus adeo, dei elementia, adfert, ut nullus alius mensis majorem. Et eodem die [nempe Kalendis novembris]

385 <i>Salpa</i> pe healbað. <i>Sancta</i> rymbel. <i>Dana</i> ðe rýð oððe æp. <i>ƿophtan</i> in <i>populbe</i>. <i>ƿillan</i> ðrihtney. 390 <i>Siððan</i> ƿintpef bæz. <i>ƿibe</i> zangeð. <i>On</i> rýx nihtum. <i>Siȝel</i> beophtne zenimð. <i>hæpfezt</i> mid hepiȝe. 395 <i>hriƿer</i> and rnaper. <i>ƿorste</i> zefeteƿað. <i>Be</i> fpean hæze. <i>Ðæt</i> uf ƿunian ne mot. <i>ƿangar</i> zrene. 400 <i>Foldan</i> fpeaƿe. <i>Ðæt</i> ymb feopef niht. <i>Ðæt</i> te <i>Martinuſ</i>. <i>Mæpe</i> zeleoƿbe. <i>ƿep</i> pommalear. 405 <i>ƿealbend</i> fohte. <i>Up</i> engla ƿearð. <i>Ðanne</i> emb eahta niht. <i>And</i> feopefum. <i>Ðæt</i> te fangobe. 410 <i>Berentum</i> on fæ zƿunð. <i>Siȝefæzte</i> ƿep. <i>On</i> briƿe hapan. <i>Ðe</i> iu beoƿna feba. <i>Elementeſ</i> oft. 415 <i>Lýpiað</i> to ðearfe. <i>And</i> hæf embe feofon niht. <i>Siȝe</i> ðrihtne lof. <i>Æfele</i> Andƿear.	<i>Up</i> on ƿoberum. 420 <i>hiſ</i> zart agear. <i>On</i> zober ƿæpe. <i>Fur</i> on ƿorðpeȝ. <i>Ðane</i> folcum bpiȝð. <i>Moſzen</i> to mannum. 425 <i>Monað</i> to tune. <i>Decembriſ</i>. <i>ƿrihta</i> beapnum. <i>Æppa</i> iula. <i>Spýlce</i> ymb eahta and <i>tepelſ</i>. 430 <i>Niht</i> zepimer. <i>Ðæt</i> te neſzenð rýlf. <i>ƿriſthýdigum</i>. <i>Thomare</i> ƿorzeap. <i>ƿið</i> eaſpeðum. 435 <i>Ece</i> ƿice. <i>Bealþum</i> beoƿn ƿiȝan. <i>Bletſunga</i> hiſ. <i>Ðanne</i> emb feopef niht. <i>Ðæt</i> te fæðer engla. 440 <i>hiſ</i> runu renbe. <i>On</i> ðar ƿiðam zefceart. <i>Folcum</i> to ƿroſpe. <i>Nu</i> zefindan maȝon. <i>haligra</i> tuð. 445 <i>Ða</i> man healðan fceal. <i>Spa</i> bebuȝeð zebob zeont <i>bpiȝten</i> ƿicu. <i>Sexna</i> kýningeſ. <i>On</i> ðar rýlfan tuð. † <i>Lýning</i> fceal ƿice healðā	450 <i>Leartpa</i> beoð feoſpan <i>zeryne</i>. <i>Opðanc</i> enta zepeorc. <i>Ða</i> ðe on ðiſſe eoſðan <i>ſynðon</i>. [peorc. <i>ƿrætlc</i> ƿeall ƿtana ze- <i>ƿind</i> býð on lýfte ƿiſ- <i>tuſt</i>. 455 <i>Dunap</i> býð hpaȝum hlu- <i>ðart</i>. <i>ƿriȝmmar</i> ſynðan <i>Eriſteſ</i> <i>mycclc</i>. <i>ƿýnd</i> býð ƿriðoſt. <i>ƿintep</i> bið cealðoſt. <i>Lencten</i> hriȝoſt. 460 <i>he</i> býð lengeſt cealb. <i>Sumop</i> run ƿhteȝoſt. <i>Spiegel</i> býð hatoſt. <i>hæpfezt</i> hpeð eabeȝoſt. <i>hæleðum</i> bpiȝeð. 465 <i>Lepeſ</i> ƿærtmar. <i>Ða</i> he him ȝob renbeð. <i>Soð</i> bið ƿicolofst. <i>Sinc</i> bið deoſoſt. <i>Golb</i> ȝumena zehpam. 470 <i>And</i> ȝomol ƿnotepoſt. <i>Fýpu</i> zeapum ƿroð. <i>Se</i> ðe æp feala zebibeð. <i>ƿea</i> hiſ ƿunðnum clibbor. <i>ƿolcnu</i> ƿcpiþað. 475 <i>Leonge</i> æþeling. <i>Seolan</i> ȝobe zepiðar. <i>Bylðan</i> to beaðupe <i>And</i> to beah ȝife.

INTERPRETATIO.

omnium sanctorum, qui in omni tempore Dei voluntatem fecerunt, festum observamus. Dein post sex noctes hyems late ubique grassans, gemmeum autumnum, gelu rigida, cum exercitu pruinae & nivis, deo precipiente, expellit, adeo ut in virentibus campis, telluris tapetibus, non possimus manere. Dehinc post quatuor noctes, vir immaculatus, illustris Martinus discedens, deum supernum angelorum dominum petebat. Deinde post duodecim noctes captum invictissimum virum Clementem, quem utique invocant homines, in agrorum beneficium, in fundo maris, in fluctibus spuma canescentibus submerserunt. Abhinc etiam septem noctibus elapsis, nobilis Andreas, promptus ad moriendum in dei causa animam in caelos transiuram reddidit domino, in gloria domini honorem. Tum crastina dies ad homines introducit mensem Decembrem æra iula dictum. Deinde post viginti noctes ephemerinas, [vel viginti noctibus numeratis,] servator ipse rex æternus, difficilis fidei Thomæ audaci illi Apostolo, ægre benedictionem suam dedit. Tum post quatuor noctes, Angelorum pater filium suum in hunc spatiosum mundum hominibus solatio misit. Nunc autem invenire possumus sanctorum festa, quæ observanda sunt in propriis temporibus, quemadmodum obligat potestas per Saxonum Regis Britannicum imperium. † Gubernabit rex regnum. Urbes ingeniosa principum opera, qui in hac terra vitam degunt, mœnibus è cæsis lapidibus constructis, è longinquo spectabuntur. ventus in aere omnium est ocysimum. tonitrus fragor est maxime sonorus. Ingens est majestas Christi. fatum est fortissimum. hyems frigidissima. vernum tempus frigidum permanens maxime pruinosum est. Æstivus sol est formosissimus. æther est calidissimus. tempestivus autumnus anni fructus ad homines ferens, quos ad eos deus mittit, beatissimus est. verus facillime decipitur. thesaurus * regibus est charissimus, & senex anteaetis annis grandævus, qui pridem multa est expertus, sapientissimus est. Mæror est gravissima sarcina. Nubes ultro citroque commeabunt. Boni comites juvenem principem ad bellum & munificentiam instigabunt.

† Calendario jam finito subjungitur hoc carmen quasi dithyrambicum, cujus primus versus in majusculis miniatis exaratus nitet. In eo autem mores hominum, affectus animantium & inanimatorum naturæ; res itidem alius

generis, civiles, ethicæ, theologicæ describuntur in gnomis & sententiis asyndetis, quarum elegantia, splendor & proprietates Latine exhiberi non possunt. * Forfan avaris, vel thesaurarius, scilicet qui nummos condere cupiunt.

Ellen ſceal on eople.
 480 Ecg ſceal wið helme.
 Hilbe gebidan.
 Hafuc ſceal on glofe.
 Filbe gepunian.
 Fulſ ſceal on beapope.
 485 Eapn an haða.
 Oſop ſceal an holte.
 Toþ mægenſ tþum.
 Til ſceal on eðle.
 Domeſ pþcean.
 490 Dapoð ſceal on hanba.
 Lap golbe ſah.
 Lum ſceal on hþinge.
 Standan ſceap 7 geap.
 Streap ſceal on yðum.
 495 Mægan mepe flode.
 Mæſt ſceal on ceole.
 Sezel gþnþ jeomian.
 Speopþ ſceal on beapme.
 Dþhtic iſepn.
 500 Dþaca ſceal on hlæpe.
 Fþob ſþætþum planc þiſc
 ſceal on pætepe.
 Lþnþan cennen.
 Lþning ſceal on healle.
 Beagaſ dælan.
 505 Bepa ſceal on hæðe.
 Ealb 7 egeſfull.
 Ea of ðune ſceal.
 Folb gþæg ſepan.
 Fþnþ ſceal æt romne.
 510 Tþþætþra getþum.
 Tþeop ſceal on eople.
 Fþþom on pepe.
 þudu ſceal on þolban.

Blæbum blopan.
 515 Beoph ſceal on eopðan.
 Lþene ſtanban.
 Lob ſceal on heoþenum.
 Dæða demend.
 Dupu ſceal on healle.
 520 Rum þeceþer muð.
 Ranþ ſceal on ſcylbe.
 Fæſt þingþa geþeoph.
 Fugel uppe ſceal.
 Lacan on lþſte.
 525 Leax ſceal on pæle.
 Mþ þeote ſcþiðan.
 Scup ſceal on heoþenum.
 þinde geblanden.
 In ðar populþ cuman.
 530 Deoþ ſceal gangan.
 In ðýſþum þeþeþum.
 Ðýþſ ſceal on þenne ge-
 punian.
 Ana innan lande.
 Iþeþ ſceal þýþne cþæfte.
 535 Femne hiþe ſþeont ge-
 þeccan.
 Lþ heo nelle.
 On þolce geþeon.
 Ðæt hi man beagum ge-
 þyge.
 Bþum ſceal þealt þeallan.
 540 Lþſt helm 7 laðu þlob.
 Ymb ealþa land geþþylc.
 Flopan þiþgen ſþeamar.
 Feoh ſceal on eopðan.
 Tþþþan 7 tþþan.
 545 Tunþol ſceal on heoþenþ.
 Beophþe þcinan.

þpa him beþeað meotub.
 Lob ſceal þýð yþele.
 Geoþoð ſceal wið ylþe.
 550 Lþ ſceal wið þeaðe.
 Leohþ ſceal þiþ þýſþum.
 Fþnþ wið þþþe.
 Feont wið oðþum.
 Lað wið laþe.
 555 Ymb land þacan.
 þýnne þælan.
 A ſceal þnotop hþeþean.
 Ymb þýþþe populþe geþinn.
 þeaph hangian.
 560 Fæþeþe on þilþan.
 Ðæt he æþ þacen þýþe.
 Manna cýnne.
 Meotob ana þat.
 Hþþeþ þeo þapul ſceal.
 565 þýððan hþeopþan.
 And ealle ða gaſtaþ.
 De þop goþe hþeopþaþ.
 Aþþeþ þeað þæge.
 Domeſ þiðað.
 570 On þæþeþ þæðme.
 Iþ þeo þopð geþceafþ.
 Dþþol and þýþne.
 Dþþhten ana þat.
 Neþþende þæþeþ.
 575 Næni eþt cýmeð.
 Hiþeþ unþeþ hþoþaþ.
 De þ heþ þop þoð.
 Manna þeþe.
 Hþþc þý meotobes ge-
 þceafþ.
 580 Þiþe þolca geþeta.
 Ðeþ he þýþþa þunað:

INTERPRETATIO.

Virtus in duce, & gladius cum galea, bellum tolerabunt. Accipiter in clivo, lupus in nemore, aquila in campo, & aper dentium robore valens in sylva feri manebunt, vel habitabunt. Bonus civis justitiam faciet. gladius & hasta auro adornata in manu, & gemmae in annulo circumcirca obstita esse debent. fluvius exundans faciet diluvium. Malus in navigio antennas sustinebit. Gladius domini, [vel liberi ferrum] in ventre recondetur. Vaser draco variegata pelle superbus in locis umbrosis, & piscis in aqua fatum pariet. Rex in palatio dona distribuet. In incultis vetus, & terribilis ursus manebit. Aqua de montibus irruens inundationem luteam faciet. conscribentur fortissimorum exercitus & cohortes. fides in principe & in homine sapientia esse debet. Sylva in terris fecundae florebit. Montes terrae virides permanebunt. Deus factorum iudex in caelis, ostium, caenaculi spatiosi os, & firmum digitorum tutamen, umbo, in clypeo erit. Volucres supra in aere ludent, salmo & raia in gurgitibus hinc illinc vagabuntur. Nimbi vento mixti in aere, in terram irruent. Fur in tenebris exhibit. Latro solivagus, terra indigena, in paludosis manebit. Virgo secreta astu sibi amasum adipiscetur, si non vult publice ita facere, ut a viris pretio redimatur. Mare sale aestuabit. Aerei imbres, diluvia & transgressi fluvii inundabunt omnes terras. Pecus in terris procreabit & pariet. Luna in caelis, sicut ei iussit deus, clara lucebit. Bonum adversus malum, juvenus adversus senectam, vita contra mortem, lux contra tenebras, exercitus adversus exercitum, inimicus contra inimicum, qui odit contra quem odio habuerit, contendunt ubique & semper se obfirmabunt. In mundanis rebus prudens semper conari debet, ut exlex suspendatur, & ut ei bene rependantur injuriae, quas humano generi prius fecerat. Deus solus novit quo anima, & omnes spiritus, qui pro deo discedunt, abeunt post mortem, in sinu patris diem iudicii expectantes. Is status valde est occultus & secretus: solus dominus, redemptionis auctor novit eum, siquidem nemo huc invecta reversus est, qui hic hominibus pro certo dicere potest, qualis dei sit conditio, vel gloriosum habitaculum, in quo ille ipse manet.

NOTÆ IN CALENDARIUM.

Verf. 3. On midne pintep, *media in hyeme*] Scilicet octavo calendas *Januarias*, vel *Decembris* die xxv. qui duplici nomine celebris apud arctos gentes fuit, quum quoddam principem noctem illam, quam *madrerecht*, vel *modrerecht*, i. e. *parentem* aliarum *noctium* omnium vocabant, à qua annum suum inchoabant, sequeretur; tum quoddam ad fidem conversæ natalem domini multa cum celebritate in eo cum ecclesia observabant. Inde *natale Domini* apud *Anglo-Saxones* vocatum erat *midpýntep mæyre-dæg*. ut *festum S. Joannis baptistæ* vocatum erat *midrumep-mæyre-dæg*. *Festum nativitatis domini* vocatur etiam in monumentis *Saxonicis* *Geol*, *Geola*, & in *Dano-Saxonicis* *Iol*, *Iul*, & etiamnum apud boreales *Anglos* & *Scotos*, *Pule*, ut in *Liturgiæ ecclesiæ Scotticæ* rubricâ, quæ psalmos quatuor magnis festis legendos designat, scriptum rubris literis cernitur, *Poule or Christmas day*.

V. 6. On ðý eahteðan dæg, *octavo (à natale) die*] Vel *octavo Juliorum die*, quasi post eahteðan, scriptum esset *geoldeð*, ut in *menologio biblioth. Cott. Julius, A, 10*. on ðone eahteðan geohhelbæg bið þar monðer þruma. ðe mon nemneð lanuapiur. þ þr on upe geðeobe þe æfter geola. ðis is æftera geapey monað ge mid pompapum ge mid ur:

V. 13. Kalendur gefincged, *celebrata calendæ*] sive *multa celebritate observata*. de quibus in 1. lib. *Fastorum* poeta. *Prospera lux oritur linguisque animisque favete, & Salve festa dies meliorque revertere semper*. Observatus erat hic dies apud veteres *Christianos*, non ut *festum circumcisionis domini*, de quo hic nulla mentio, sed in *comestationibus*, *cantilenis*, *saltationibus*, *ludis*, *strenis* invicem datis, & istiusmodi boni anni auguriis, quæ ex fidelium cœtu tollenda omnia boni episcopi & presbyteri semper contendebant, utpote ad ingens religionis detrimentum, & populi magis damnationem, quam salutem tendentia.

V. 17. Folc mycel, *magnus populus*] hoc est, ut ego puto, *Romanus*, mycel ab auctore dictus.

V. 18. lanuapiur gepim, *calendarii Januarii*] Sic enim gepim, ut rijn apud *Cimbros* veteres, *calendarium*, *fastos*, *ephemerida* denotat. Rijn, inquit *Gudm. Andreas* in *lexico suo Islandico*, N. gen. *calendarium*, *fasti*. Hinc, ut *Ol. Wormius*, *Fast. Dan. lib. 1. cap. 2*. scribit, veteres *Dani* lignea illa instrumenta, quibus fastos suos incidebant, *rimstocke* vulgo vocarunt. rim enim (inquit) quamvis nostro seculo *versus* seu *carmina* notet, *Danis* & *Islandis* plures *rythmi*, viz. *xx*, *xxx*, *lx*, nomine collectivo singulariter *Rima* dicantur; antiquitus tamen *calendarium*, cui anni decursus, mensium tenor, dierumque ordo esset commendatus, designabat. Cujus rei mihi testis est membrana perantiqua in cujus fine hæc lego:

111. 111111. 11. 11. 1111.

Att dufant ar, og dry

11111111. 1111. 11. 1111.

Hundrat ara og tiu-

11. 11. 11. 111. 11. 1111.

hu ar og ata ar varu

1111. 11. 111. 1111. 11. 11.

Liden af Gus byrd da en

11111. 111. 111. 111111.

Ditta Rim var skrivat.

Mille triceni viginti octo anni elapsi erant à nativitate Christi, cum hi fasti literis mandarentur.

Primus autem anni mensis haud inepte *Januarius* *calendarii* vocatur, secundum istud *Ovidii* in 1. lib. *fastorum*: *primus enim Jani mensis, quia Janua prima est.*

V. 19. Anð ðær embe þr niht, & *quinque abhinc noctibus*] Sic per totum hunc *fastorum* ecclesiæ *Anglo-Saxonice* libellum, embe þeopey pucan, *elapsis quatuor septimanis*. ðær embe ane niht, *dein una nocte præterita*, &c. In quibus præpositio embe non significat *circiter*, tempusve certo proximum denotat, sed ut *vm* apud *Cimbros*, tempus *absolute certum*, vel totidem præcise dies, noctes, septimanas, menses, annos, quot adjectivum numerale designat. Sic in *bibliis Islandicis* *pernoctarunt*, *Gen. xxiv, 54*, redditur, *þeir voru þar vm nottina*. Sic in *Olafs Saga*. cap. 117. *Þridiu veitzlo hafdi han vm paska, tertiam vero paschatis tempore comestationem instituit*. Sic *Gen. xvi, 16*. *seþ vm aatræt, octaginta sex*. Sic *iv. Reg. viii, 17*, *han hafde tuo vetur vm þritust, triginta duorum annorum erat*. Et *vers. 26*, *Abasia hafde tuo vm tuitugt. Abasias viginti duorum annorum erat, vel viginti duos annos natus erat Abasias*.

V. 19. Fþ niht.] Veteres arctos gentes annos, menses & septimanas, non per dies sed noctes computare solebant, ut ante nos observavit *Versteganus*, cap. 3. & *Olaus Wormius*, *Fast. Dan. lib. 1. cap. xii*. Hinc etiamnum apud *Anglos* *sennight*, i. e. *septem noctes*, & *fortnight*, i. e. *quatuordecim noctes*, *septimanam*, & *duarum septimanarum tempus* denotant.

V. 20. Fulpiht tub, *festum baptismale*.] Sive *festum epiphaniæ* domini, quæ duplex fuit: altera quæ *Magis* facta est per *stellam*, altera in die *baptismi* quæ & *Theophania* dicitur, quia *SS. Trinitas* tum apparuit, *Pater* in voce, *Filius* in carne, & *Spiritus sanctus* in columba. His tertiam aliqui addunt, nimirum *manifestationem*, qua *Deum se esse declaravit Christus*, mutando *aquam in vinum*. Hanc domini *manifestationem* *Bethphaniam* dicunt *ritualistæ*, quia facta fuit in *domo*, quum *nuptiis interesset*. Inde propter triplicem *Christi* *manifestationem* hac die factam, apud antiquos *dies* vel *festum epiphaniarum* semper legitur, verum in hisce fastis secun-

omnipotentis matrem; mulierum, hominum, virginum pulcherrimam: ut, muelica Magat thar Maria uuass mid 1ro sunie saliz thiorna mahtigel moder, ibi Maria, monialis virgo, beata virgo, mater omnipotentis erat cum suo filio. endi ina thar uuib bihib thiu thiorna githudo, & eum femina benedicta illa virgo aspexit. Idese scomost ellero uuuo uultrigost, feminarum pulcherrima, formosissima omnium mulierum. Ni uuif thu quat hie manum uureth theornum thineru siu il githungan uuib, noli, inquit ille, irasci virgini tuae, ea est enim casta mulier. theru helagun thiernum Marium thero guobun, sancta illius, & bonae virginis Mariae. biuand ina mid uuadi uuibo scomosta fazoron fratohon, feminarum pulcherrima cum vestimento, cum ornamentis speciosis eum involuebat. Fagar heleg thiorno thiu magat, virgo pulchra adolescens. mid thero gobef thiornun, cum Dei virgine. Ibi thero guobun, bonae mulieris. thuo ni uuaf lang te thiu thar it san antfunda firo scomosta cristet muoder, tum non longum tempus praeterisset, antequam id inuenit mater Christi hominum pulcherrima. Maxime autem furens duntaxat, immaculatam mulierem, & sanctam conjugem regis caelestis vocat: ut, gtuotta hie thuo Iohannes ant hiet thar hie iru fulgenzi uuell minnodi fia so milba so man il muoder scal ibi unuemma, tum blandus eam compellabat Iohannes, promittens, se immaculatam mulierem tam perfecte amaturum, quam quis matrem suam amare debet. Liuuitun im thuo est an Galileo land Ioseph endi Maria helag huuiski heban cyningef, tum in Galileam terram reuersi sunt Iosephus & caelestis Regis conjux Maria. Haec paulo sublimius, quam par erat, poeta supra se raptus; quae tamen sano & sobrio sensu capi possunt; quem prorsus respuunt, non solum Anselmi, Bernardi & aliorum scriptorum Romanae ecclesiae, sed ipsius etiam ecclesiae Romanae sacrorum officiorum de beata virgine blasphema, quae in libro Anglice scripto, cui titulus, speculum beatæ virginis, congesta hic piget recitare.

V. 315. Haliz monð] Id est mensis Sacrorum.

V. 255. Pintep fylleð] October sic ab antiquis Anglis dictus erat, quod in hoc mense hyemalia tempora incipiebant. Mensen quo hyemalia tempora incipiebant, (inquit Beda) Winterfylleth appellabant, composito novo nomine ab hyeme & plenilunio, quia viz. à plenilunio ejusdem mensis hyems sortiretur initium.

V. 362. And þif nihtum] Ita ms. sed videtur deesse vox ðpeo. Nam festum SS. Simonis & Judæ in omnibus antiquis martyrologiis designatur v. cal. Novemb. vel die XXVIII. Octobris. legendum ergo putamus ðpeo 7 þif nihtum.

V. 376. Blotmonað] November vocatus est blotmonað, à Gothico **BLAHTAN**, Cimbrice **BLAHT**, at blota. Saxonice blotan, immolare hostias, sanguine litare; omnia autem à **BLAHT**, **BLAHT**, blod, sanguis. Blotmonath mensis immolationum, (inquit Beda de temporum ratione, cap. XIII.) quod in eo pecora, quæ occisuri erant, diis suis uouerent.

V. 428. Æppa Iula, prior Jula.] Nam Januarius dictus erat æftera Iula, secundus Jula, ut poeta Dano-Saxonice scribens vocem exaravit. à Cimbrico iol vel iul. de quo Gudmundus Andreae in voce. Unde igitur iol originationem sumpserit in tanta vetustatis caligine non licet esse lynceum. Anglo-Saxonice autem scribitur geola, & dicuntur menses æppa geola & æftera geola; eosque sic dictos putat Sommerus, quod alter præcedit & alter subsequitur natale domini, quod geol apud Anglo-Saxones appellatum est. Recte sane. quia Christianis placuit natali domini nostri antiquum sacrorum & festivitatis gentilium nomen IOL vel GEOL, tribuere; ut antiquum nomen easter i eorþro i eorþur, ad paschale festum denotandum transfulerunt. verum ut Aprilis vocatus est Eosturmonað, ut testatur * Beda, à dea Eostre, cujus festum celebrabant veteres arctoe gentes, antequam nomen gentilis festivitatis ad significandam Christianam transferretur; sic ab Jolensibus sacris & festiuitatibus December primus, & Januarius secundus geola vel iula dictus est, apud eas gentes, antequam ad fidem conversæ nomen geol, geola, giul, iol, iola ad designandum festum natiuitatis transfulerunt. Verum ob quam rationem arctoarum gentium Saturnalia, vel mediæ hyemis solennitates id nominis fortitæ sunt non convenit inter doctos. Alii, quorum sententiam explodit Loccenius lib. 1. cap. 5. Antiquit. Sweo-Goth. putant Julias has festiuitates in honorem Julii Cæsaris primitus institutas fuisse. Georgius Buchananus putat Britannos Saturnalia Romanorum, Julia vocasse, Cæsaris nomine pro Saturno substituto. Alii vocem Iul petitam volunt à Græco **Ἰούλος**, quod hymnum significat quem lanificæ Mercurio cantare solebant, ut ex isto versu liquet:

Δευδαλίδος πύχουσα καλὰς ἑαδὲν ἰούλους.

Farque parans falsum scitos cantabat iulos.

Didymus ait hymnum in laudem Cereris fuisse, quod ex Semo Delio annotat etiam Athenæus, lib. 14. & indicat Theodoretus libro de materia & mundo, sic inquit: Ne cantemus Fulum cereri, nec Baccho Dithyrambum. Quod sane optime sensui nostro, & ludis istis Jolensibus nostratium competit, qui aut celebrantur post completa jam cerere horrea, aut quod novus jam annus

* Vide venerabilis Bedæ librum, quem de temporum ratione scripsit, cap. 13. Eosturmonað, qui nunc paschalis mensis interpretatur, quondam à dea illarum, quæ Eostre vocabatur,

& cui in illo festa celebrabant, nomen habuit: à cujus nomine nunc paschale tempus cognominant, consueto antiquæ observationis vocabulo, gaudia novæ solennitatis vocantes.

ac verum tempus instet, *Cereri* denuo faciendum operandumque. Sed inquires, unde vox exotica & *Græca* & adeo exoleta boreæ populo esse nota aut familiaris poterit? Respondeo, alia & magis remota à *Græcis* tracta, quæ *Dani*, hodieque usurpamus. Quid? nonne *fod* nostras, i. e. *natus*, à *Græco* $\phi\acute{o}\alpha$ nascor, est? Nonne *kerling*, *vetula*, à $\chi\acute{\epsilon}\rho\alpha\varsigma$? *Sinnep*, *sanapi*, à $\sigma\acute{\iota}\nu\eta\pi\acute{o}\varsigma$? Et quo nihil utimur frequentius, *Smor*, *butyrum* à $\mu\acute{\upsilon}\tau\eta\rho\varsigma$, & adjecto σ , $\sigma\mu\acute{\upsilon}\epsilon\rho\varsigma$, *unguentum*? sicut *Attici* pro $\mu\acute{\upsilon}\tau\eta\rho\varsigma$ dicunt $\sigma\mu\acute{\upsilon}\epsilon\rho\varsigma$. Hanc *Pontani* sententiam ex *Stephani* *Stephanii* literis ad se missis citat *Olaus Wormius*, in lib. 1. fast. *Dan.* cap. VII. Improbatur vero à doctissimo *Olae Wormio* in notis suis ad cap. IV *Herbararum Saga* in verba *iola apton*, hisce verbis; *Rectissime hæc à Pontano asseruntur, nisi quod vox iul Latioris aliquanto sit significationis, quam ut solum Cereris hymnum notet.* Revera enim in honorem & laudem *Cereri*, quæ nostris *Frigga* vel *freia*, *iol* celebratum, ut auctor noster cap. 14, & *Olafe Saga*, cap. 107 ostendit; at non solo cantu ac hymno, sed ludis etiam, comotationibus & omnibus festivi gaudii signis, ac bonis ominibus. Inde *iola* genio indulgere, *iála* & *iala*, *confabulari*.

Porro ad hæc *Verelii* adjici potest ad refellendam *Pontani* sententiam, iul istud *Cimbricum*, apud *Antiquos Anglos*, ante *Beda* tempora scriptum fuisse *Giuli*, & *Anglo-Saxonice* *geol*, *geola*, *gehul*, *gehul*, *geohol*, quæ parum, aut nihil affinitatis cum *Græco* $\gamma\acute{\iota}\upsilon\lambda\acute{o}\varsigma$ habent. E contra *Cimbricum* iul vel iol deducendum videtur ab *Anglo-Saxonico* *geol*, *gehul*; *ge* in *i* converso, ut in *isur*, *Saxonice* *gesur*, *peracerbus*; *igrum*, *Sax.* *gegnene*, *valde viridis*; & sic in dialecto *Dano-Saxonica* præfixum *ge* in *i* liquefit: ut in *iula* vel *iul*, à *gehul* vel *geul* vel *geol*, *emphaticè* *geula*, *geola*. Quamobrem ad rite investigandam originem *Cimbrici* iul vel iula, indaganda prius est *Anglo-Saxonici* *geol* vel *geul* origo, de quo mox tractatum ibimus.

Gudmundus Andrea, in *Anglo-Saxonice* etiam *holpes*, qui omnia sua ab *Hebræo* fonte derivare affectat, *iol* neut. gen. plur. dupliciter considerat, vel ut in recentiori sensu idem significat, ac *iola dagr*, *iola hatid*, nempe festum natalitiorum *Christi*, vel ut significat *solemnia hyemalia* longe ante *Christum* natum, apud *gentiles*, imo apud giganteum genus, quod à *Canaanitis* transfugis oriundum tradunt, celebrata. In priori sensu dicit vocem ad *Iol*, vel *Hebræum* יול *parvulus*, *puerulus*, non inepte referendum esse, scilicet, cum nova progenies celo demittitur alto. In secundo autem sensu de voce sic scribit: *Quid ergo restat, nisi bos (nempe gigantes à Canaanitis oriundos) à jubilo Hebræorum sibi sumfisse exemplum & etymon rei.* festum enim *Jubilæum* à יובל i. e. *productio*, & *intensio clangoris buccinarum*, quæ sunt cornua arietina, dictum est. Sed hæc tam perperam, ut refutatione non indigeant.

Olaus Wormius *Fast. Dan.* lib. 1. cap. XIV. non minus perperam iul à *Danico* *huile*, *quies*, deducendum censet. *Menses giuli* (inquit) à conversione solis in auctum diei, quia unus eorum præcedit, alius subsequitur, nomina accipiunt. Hæc, ut verba *Beda*, integra citat. deinde conjecturas suas apponit in verbis, quæ sequuntur. *A solstitio hyberno, ni fallor, quod tum sol quasi quiescere videatur antequam ad æquatorem propius accedat, Huile etiamnum apud nos quietem denotat; at huile quiescere, facilis autem mutatio h in g; cum in ordine alphabetico vicinæ existant, ac creberrime talium permutationem typhotæ festinans committat manus etiam in aliis.* Quod si cum *Scaligero* *Giuli* legas, non incommode à festo, quod tum temporis à nostratibus celebrabatur, ac etiamnum iul vocatur, derivabis. Hic doctissimus vir, linguæ *Anglo-Saxonice* ignarus in qua *Danicum* iul, olim iol dictum, scribitur *geol*, &c. ut supra ostenditur, pro *giuli*, contra omnem analogiam, *huile* legendum vult. Præterea duos istos menses, nimirum *Decembrem* & *Januarium*, à veteribus *Anglis* dictos *giuli* scribit *Beda*, non à vifa solis in solstitio brumali quiete, sed ab ejus conversione in auctum diei; ad *Anglo-Sax.* *hpeol*, *hpel*, vel *ge-hpeol*, *gehpel*; *Islandice* *hiol*, & *huel*, *rota*; manifeste alludens. Quamobrem frustra sunt omnia, quæ de facili permutatione *h* & *g*, & typhotæ errore scribit vir magnus. Nec minus displicet, quod ait nempe *Giuli*, $\text{r}\acute{s}$ *Giul* plurale, si ita legendum cum *Scaligero* est, à *Cimbrico* iul derivandum esse. cum supra ostendi ex aliorum exemplorum analogia iul à *giul* potius petendum esse.

Quare jam ad inquirendum procedamus unde *Giul* *Anglorum* veterum, qui cum *Futis* & *Saxonibus* in *Angliam* venerunt, & *Saxonum* *geol*, *emphaticè* *geola*, deducenda sunt. *Beda*, ut supra ejus verba testantur, à *hpeol*, *hpel*, cum syllabico augmento *gehpeol*, *gehpel*, *Cimbrice* *hiol* & *huel*, *Liul* & *Leol* derivanda putat. Eiusdem opinionis videtur esse auctor *menologii*, quod extat soluta oratione *Anglo-Saxonice* scriptum in *bibl. Cott.* *Tiberius*, B. 1. verba ejus sunt: on ðam tpeftan monðe byð an 7 xxx ðaga. se monað if nemned on Ledem Decembriþ. 7 on upe geðeobe se æppa geola, forðan ða monðar tpezen 7 yndon nembe anum naman. oðer se æppa geola. oðer se æftera. forþan ðe hyra oðer gangeð beforan ðæra punnan. ærþon þe heo cýppe hi 7 to ðar ðæger lenge. oðer æfter. In duodecimo mense sunt dies xxxi. Mensis hic vocatur Latine December, nostra vero lingua prior Geola, quoniam duo sunt menses qui uno nomine gaudent, alter Geola prior, alter posterior est. Horum enim alter præcedit solem, priusquam convertat se ad longitudinem diei, alter subsequitur. Hanc *Beda* sententiam de nomine *Liul*, à *hpel* vel *gehpel*, *hpeol* vel *gehpeol*, confirmat, quod *Saxonice* scribitur cum *h*, *gehul*, & *gehol*, ut in *legg. Aluredi* R. cap. 39. duodecim à festo *Natalis domini* dies vocantur XII ðagar on gehol. Eam etiam istud corroborat, quod observat *Loccenius*, lib. 1. cap. 5. *Antiquit. Sueo-got.* nempe in *scipione Runico-Norwagico* ad *nativitatis Christi* festum *Rosam* esse ad-

adpictam. Ultro id largitur *Verelius* in notis ad cap. iv *Hervarar Saga*, cui *Beda* sententia non satisfacit. Non negat *Scandianos* Solstitium utrumque *rota* designasse, uti in Calendario quopiam (inquit) ad Solstitium æstivum *rotam* incisam vidi; sed juxta nego eos propterea vocabulum *iul*, quo antiquitus usi, quoque jam eodem significato utimur, à conversione solis circa æquinoctium deduxisse. Alia conversio circa æstivum Solstitium iul dici debuisset.

Verelius igitur vocis originem & significationem aliunde petendam censens, multis testimoniis contendit iul & iol antiquitus *commessationum* & *festivi gaudii tempus* denotasse, & quoniam commessationes istæ brumalibus sacrificiis peractis institutæ maxime publicæ & solennes essent, ideo iol, iolabod & iolaveitzla, *ἰὸλ* vocatas fuisse. Sententiam suam primum confirmat ex *Olafs Saga*, cap. 117.

Sigurdur var þui vanr medan heidni var ad hafa þren blot huern vetr; Eitt at vetrnottum; annat at medium vetri, Þridia at sumri. En sidan er Sigurdur tok vid Kristni helle han teknum harti um veitzlornar: hefði han a haust vinabod, en Jolabod a vetrin, oc haud þa enn til sin morgum monnum; Þridiu veitzlo hafði han um paska oc hafði þa en fiolment, consuevit Sigurdus tria sacrificia peragere qualibet hyeme, (anno,) unum ineunte hyeme, alterum media hyeme, tertium ineunte æstate. postea vero quàm Christianus factus est Sigurdus, consuetum morem retinuit, quoad commessationes: ita ut in autumno amicos ad se invitaret, media vero hyeme commessationes Jolenses, invitatis quamplurimis celebraret; tertiam vero paschatis tempore commessationem institueret, & eam quidem hominibus satis frequentem. Non pauca (inquit) hic observare licet; hyemis quidem nomine totum annum designatum, deinde tria singulis annis sacrificia peracta, & in singulis sacrificiis commessationes publicas institutas; eam itidem, quæ media hyeme fiebat, cæteris longe solenniorem & vocatam iolabod, i. e. invitationem convivalem.

Deinde ex *Olafs Saga*, cap. 108. citat *Alveri* responsum ad regem *Olaum crassum*, qui indignanter accepisset *Trandhemenses* midvetarblot & blotveitzlor instituisse: *At hander voru usanner at Þessari sauk, haufum ver sagni han iolabod, oc vjða i heraudum samdrykiur. Aela hander ei sua hnept til iolaveitzlor sinnar, at ei verdi stor afhlaup, oc druckio menn þad leingi siþan. Er a more mikill hafud stadur, oc hus stor, en bygð mikil umhuersis. Þicker monnum þar gott til gledi, at drekka morgum saman. negabat rusticos istius criminis reos esse. Celebravimus, inquit, festiva gaudia, & hilaria Iolensia, atque compotationes late per territoria; non enim tam parce instruunt rustici convivia sua Iolensia, ut non supersint magnæ reliquiæ continuandis compotationibus. præcipua hic in More civium est multitudo, & ædificia ampla, frequensque circum circa vicinitas, quæ omnia ad augendam lætitiâ faciunt, ut multi una compotationibus indulgeant. Ex his jam (inquit *Verelius*) manifestum est, iol, iolabod, & iolaveitzla commessationes fuisse sacris hyemalibus, quæ midvetrar blot & haufud blot dicebantur. Deinde addit, vocavere menses illos [Decembrem & Januarium] Angli pariter ac Scandiani ex sacrorum conviviorum festivitate iol; non vero à conversione solis vel rota, *Giuli* priorem & posteriorem. Denique, inquit vir doctissimus, & septentrionalium antiquitatum indagator summus, totum hoc gaudiorum Iuliorum tempus cornu erecto & Cereali liquore impleto in calendario Runico expresserunt. Multa etiam alia citat huc facientia, ut ista ex *Olafs Saga*, cap. 144, þar var Jolaveitzla mikil oc samburðar aul; marget voru hander þar i torpinu oc druku aller samt um iolin, apparata ibi erat commessatio Iulia, & compotatio ex collatis symbolis, frequensque in prædio isto rusticorum turba unâ compotabant per festivitatem Iuliam. Oc er fomo midiol, for þorar, oc aller frulsingiar mid honum til maga sins, skýldi han þar drekka en esra blot iolanna, consumpta dimidia parte iol, profectus est *Thorverus* cum omnibus ingenuis ad affinem suum, ut ibi quod supererat de iol, compotando traduceret.*

Hæc *Verelius* ad probandum, id quicquid est vocis, iol commessationes, compotationes, convivia, symposia indicare sacris hyemalibus haberi solitas. Sed miror virum maximum vocis originem pro suo acumine in ol, *cerevisia*, & metonymice convivium, compotatio, non vidisse. In Lexico suo Scandico ol, inquit, proprie est *cerevisia*, sed sæpius accipitur pro convivio. Inde olgiora, convivium instruere; olstemna, convocatio ad convivium; olbodiu, invitatus ad convivium; & supra samburðar aul, i. e. ol, compotatio, symposium ex symbolis. Imo cornua illa emblematica Cereali liquore repleta, quibus julia festivitas in calendario Runico expressa erat, ad derivandum iol ab ol plane quasi indigitant. Quinimo *Gudmundus Andreae* aliquid *ἰὸλ* in suo iol videre sibi videbatur, festum autem (inquit) hoc ab ol, *cerevisia*, tanquam Bacchanalia ipsis auspiciari injunxit. Sed dices hic forsân, quid *Verelio* adeo visum obstruit, ut iol ab ol derivandum non cerneret? Resp. præfixum J, quod est augmentum syllabicum adaugens vocum significationes quibus præfigitur, & eas emphaticas reddens. Audi, quid dicit *Gudmundus Andreae*, in notis suis ad secundam strophem *Volu-spæ*: *Jvide: præfigitur vero J quod est particula intensiva, velut & in vocibus igillde, intensum pretium; isurt, perquam acerbum; igrann, valde viridis. particula autem intensiva J apud Cimbro & Scandianas gentes respondet ze Anglo-Saxonum, de quo diximus supra, cap. ix. reg. 17. quod auget, intendit, & ampliat significationem verbi, cui præponitur, eamque magis perfectam & emphaticam reddit. Inde evenit, quod i-ol Cimbricum, Anglo-Saxonice scriptum zeol, & Dano-Saxonice iul, o in u facile mutato, ope intensivi præfixi i & ze, faciunt ol, ol, commessatio, compotatio, convivium, symposium, Emphatice & *ἰὸλ* designare commessationes & conviviales istas solennitates, quæ sacris hyemalibus conjunctæ erant, utpote omnium principes & maxime publicas. Verum iterum forsân objiciens quæres,*

cur *Beda*, si ita res est, aliunde veterum *Anglorum* *Giul* deducendum censeret; nempe à *hpel*, *ge-huel* vel *hiol*? *respondeo*. *Beda* de temporum ratione scribens, ut mathematicus, astronomi-
cam notationem, quæ retrogradum solis motum sive conversionem ejus in auctum diei subin-
dicaret, Grammaticæ prætulit. Nam, *Beda* florente circa annum dcc. cum Solstitium in xvii
diem Decembris incideret, die xxv ejusdem mensis, cum *Julia* celebrarentur, Sol jam tum in
auctum diei, quinque dierum cursu, à tropico brumali, versus æstivum, reversus erat. Hæc-
nus de sacris *iol*, *iul*, *geol*, *zul*, dictis, à quibus duodecimus & primus mensis anni Juliani, pri-
mus & secundus *geola* vel *iola* denominati erant. Duodecimus vero sic denominatus est, quod
in ejus die xxv, octavo nempe *Calendas* *Januarias*, quem cum Solstitio brumali coincidisse cre-
debant antiqui, & anni sui caput fecerunt, prima *iol* sive festivitates *Iolenses* celebrari cum suis
sacris coeperunt. Continuari autem solebant hæc festivitates per multos dies, usque, ut putat
Verelius, ad xiii diem *Januarii*, & deinde cum sacrificiis suis renovari & repeti circa finem *Ja-
nuarii* & initia *Februarii*, unde secundus *geola* vel *iola*, apud *Anglo-Saxones*, *Januarius* dictus est.

Supra dixi Antiquos *Arælo* orbis incolas *Solstitium* sive medium hyemem in xxv diem De-
cembris, sive octavum *calendas* *Januarias* incidere, credidisse. Nam, solemnia hæc longe ante
Christum natum celebrata sunt apud ethnicos, imo forsitan tum primum celebrari coeperunt, cum
Solstitium in xxv diem Decembris cadebat, nempe circa annum conditi mundi *MMDLVIII*.
hoc est ante natum Christum *cccxc*.

Quinimo *Gudmundus* *Andrea* solennitatem hanc gentilem primitus, non in xxv die Decem-
bris, sed in *Januario*, ut nunc sunt periodi, sub ingressu solis in *Aquarium*, nempe in initio
mensis *Thorri*, cum *Solstitium* brumale in id tempus incideret, celebratam fuisse putat; quod
fidem superat, quia *Solstitium* brumale incidit in initium *Januarii*, sive *Thorri*, vel *Thoræ* circa
annum mundi conditi *MMDCX*. hoc est ante Christum natum ann. *MCCCXXXVIII*. utcumque vero
hæc res se habeat, certum est ante multa retro secula & *Januarium* habuisse sua *iol*, unde æp-
tepa *geola*, vel æp-
tepa *iula*, mensis ille dictus est.

V. 443. Nu gepindan magon. halgpa tūb. þe man healtan yceal. ypa bebugeð gebod. geont
Brytenpica. Saxna Lynnges, nunc autem invenire possumus sanctorum festa, sicut potestas Saxonum
Regis ea observanda jubet per Britanniam.] ostendunt hæc verba, Primo *Menologium* hoc no-
strum commune vel *Pananglicum* esse, in quo particularium sanctorum & martyrum nomina, quos
topicos vocant, in *Ecclesiæ Anglo-Sax.* factos nondum reducta erant. Secundo ostendunt *menolo-
gium* *ecclesiæ Anglo-Sax.* fuisse proprium, quod sanctis exteris & peregrinis factos suos non am-
plificavit. Quare frustra in eo quærentur nomina multa sanctorum, quæ in *menologio Cotto-
niano* altero, quod infra in secundis notis citatur, congeruntur. Tertio ex iis non minus con-
stare videtur hos esse veros ac indubitatos *ecclesiæ Anglo-Saxonice* factos, ex soluta oratione
duntaxat in vincam conversos, qui à privato nullo pro libitu ordinati erant, sed jubente rege,
quisquis ille fuit, & ut ex more gentis *Anglo-Saxonice* par est credere, non Rege solo aucto-
re, verum etiam accedente consensu senatus, qui *MYCEL GEMOT* vel *WITENA GEMOT* vo-
cari solebat, sine quo regibus, quod regnum & ecclesiam simul spectaret, statuere aliquid, pacis
maxime temporibus, mos non erat. Quarto ostendit hic locus *menologium* scriptum fuisse, post-
quam uni monarchæ, *Regulis* deletis, tota *Anglo-Britannia* subiecta erat. Denique notan-
dum est cum *menologium* hoc à rege & sapientibus suis constitutum esset, non ingens volu-
men *ecclesiæ* factos postulasse, crescente vero cum tempore sanctorum ostentandorum supersti-
tiosa *ecclesiarum* æmulatione, adeo crescebat etiam numerus sanctorum, ut non modo singuli fere
dies rubrica notarentur, sed unus idemque dies duorum pluriumve sanctorum martyrumve me-
moriarum sacraretur. Porro observandum est, quàm parum sit discriminis inter *Ecclesiæ Anglo-
Saxonice* & *Anglicane* reformatæ factos. Iidem fere sancti in ambobus, & non multum dispar
festorum numerus. Sic etiam Deo cogitationes, & actiones hominum, ipsis insciis, regente,
Reformatores nostri eadem de *SS. Eucharistia* ac *Paschalis* illa homilia, *Ecclesiæ Anglo-Saxonice*,
quæ quater apud nos edita fuerit, definiverunt.

V. 483. Hæpuc yceal on glofe gepunian, accipiter in clivo vel rupe habitabit.] vel in fis-
suris clivorum aut rupium. Nam apud *Cimbros* *flif*, n. g. in gen. *flife*, est *rupes*, *clivus*, &
trames in clivo saxoso difficilis. *Rupes* autem *flif* dicitur à *flif*, *findo*, quod facit in præc. *flauf*;
Inde verbalia, *flose*, *fissura*; & *synecdochicè* *fissura montis*; *flauf*, *ungula fissa*, *fissura bifida*;
hliust, vulgo *gliust*, h in g mutato, *montium* & *rupium hiatus* & *fissura*, per quas flumina præ-
cipitantur; *flos*, *fæmorum intercapedo*; denique *Anglo-Saxonicum* *glof*, *chirotheca*, à fissuris vel
intercapedine digitorum sic dicta. An vero *glofe* in hoc loco *clivos* & *rupes*, in quibus sopiunt,
nidificant, & pullos alunt accipitres, an falconarii *chirothecam*, an denique aliud quid designet,
mihi incognitum, penes lectorem sit judicium.

Hæc-

Haecenus quæ notare visum est in Ecclesiæ Anglo-Saxonica factos, Dano-Saxonice, regnante monarcha aliquo, scriptos. Jam autem concludere omnia lubet cum Tabella, in qua nomina mensium anni *Juliani* sive mensium *solarium* septentrionalia ob oculos lectoris ponuntur.

Nomina mensium solarium Septentrionalia.

	Anglo-Saxonica	Francica Carli M. Imp.	Islandica.	Danica.	Suedica.
Januarius.	Se forþma monað, æfterpa-geola i iula.	Uuinter-monath vel uuinter-monat.	Uudspetrar=manudr.	Slugmanet, Ismanet.	Thora, thorri.
Februarius.	Solmonað.	Hornug vel hornung.	Fostengangs=manudr.	Goie, blinde=manet.	Goia.
Martius.	Þlyða i hlyðmonað.	Lentzin-monath vel lentzmonat.	Zaffndegras=manudr.	Thormanet.	Blida.
Aprilis.	Carþermonað.	Ostarmanoth i ostermonat.	sumar=manudr.	Faremanet.	Darant.
Maius.	Mauymonað.	Uuinne-monath vel uuinne-monat.	farðaga=manudr.	Maymanet.	Maji.
Junius.	Sepe-monað. mid-pūop-monað, Æppa liþa, luniur monað.	Brach-manoth, Brach-monat.	Þottley sa ma=manudr.	Sterfommer.	Hovilt.
Julius.	Medmonað, Mæðmonað. Æfterpa liþa, luluur monað.	Heuuin-manoth vel heuuinmonat.	Madka=manudr.	Ormmanet.	Boant.
Augustus.	Ƴeod-monað, Augurpur monað.	Aran-manoth i Arn-monat.	Þeyanna=manudr.	Þestmanet.	Storcant.
September.	Halig-monað, harþærþ monað.	Uuintu-manoth herbftmonat.	Þodrata=manudr.	Þistmanet.	Þostmonat.
October.	Se teoþa-monað, halig-monað.	Uuindu-manoth, Uinmonat.	Slattrnar=manudr.	Sede=manet, riid=manet.	Slactemonat.
November.	Blot-monað.	Herbifti-manoth. uuinde-monat.	Þydrtrydar=manudr.	Slagre=manet. Winter=manet.	Winter-monat.
December.	Midþintermonað, Æppe Geola vel iula.	Heilag-manoth, Helig-monat.	Þkandeiges=manudr.	Christmanet.	Þyllumonat.

Verum quoad nomina, quæ *Karlus Magnus* mensibus imposuit, eorum nonnulla paulo aliter scripsit *Fr. Junius F. F.* id glossario suo *ms Francico*, quod seruetur in *bibl. Bodleiana*; hoc modo:

<i>Januarius.</i> Uuintermonet vel uuindermanoth.	<i>Julius.</i> Heumonet i heuuin-manot i vain-M.
<i>Februarius.</i> Hornung, vel hormunc vel orming.	<i>Augustus.</i> Arnmonet vel aranmanoth.
<i>Martius.</i> Lentzmonet vel lentzinmanoth.	<i>September.</i> Herbftmonet vel uuintumanoth.
<i>Aprilis.</i> Ostermonet, vel ostarmanoth.	<i>October.</i> Uueinmonet vel uuindrumanoth.
<i>Maius.</i> Uuinnemonet vel uuinmanoth.	<i>November.</i> Uuindmonet vel herbftmanoth.
<i>Junius.</i> Brachmonet vel brahmanoth.	<i>December.</i> Heiligmoneth vel heilagmanoth.

Nominibus mensium *Solarium* septentrionalibus libet quoque & *Lunarium* adicere nomina, quæ apud antiquos *Anglorum* populos, ut * *Beda* memorat, habuerunt. Hæc autem exhibet XIII mensium *Lunarium* annus *intercalaris*, ut in subiecta tabella depingitur:

<i>Januar.</i>	Giuli posterior.	<i>Julius.</i>	II. Lida.
<i>Februar.</i>	Solmonath,	† <i>Embolismus.</i>	III. Lida.
<i>Martius.</i>	Rehdmonath.	<i>Augustus.</i>	Weidmonath.
<i>Aprilis.</i>	Eosturmonath.	<i>September.</i>	Halignmonath.
<i>Maius.</i>	Trimilchi.	<i>October.</i>	Winterfyllith.
<i>Junius.</i>	I. Lida.	<i>November.</i>	Blotmonath.
	<i>December.</i>	Guili prior.	

Lunaris hic annus, cum embolismus esset, à tribus *lidis* TRILIDI dictus erat, & in eo, hoc observandum est, quod Lunares menses solaribus non respondeant. Nam primus incidit in *Januarium* & *Februarium*, ultimus in *Decembrem* & *Januarium*, & sic de cæteris, quorum quique partem ab uno solari, partem ab

alio sumit, nisi accedat embolismus, qui uno solari totus clauditur. Hoc animadvertendum duxi, ut docti videant, an auctorum veterum *enantiophania* de sacrorum hyemalium *midvetrar blot* dictorum, & festivitatum *Folensium* tempore, quæ tot eruditorum ingenia exercuerunt, hujus unius consideratione, nempe quod mensium initia mobilia fuerint, conciliari possint.

Inter Lunares autem menses, *Martius* vocatus est *Rehdmonath*, à deâ illorum *Rheddâ*, cui in illo sacrificabant. & *Maius Trimilchi*, quod tribus vicibus per diem in eo pecora mulgebantur. Ita *Beda*. Ego vero cum menologista nostro *martium* potius *Rehdmonath* denominatum cenfeo à *Saxonico* *peðe*, *sævus*, *severus*: ðanne cymeð hþime gehþrteb. hazol-rcupum fæpð. geonb midban geapb. Maptiuy peðe. Cæterorum mensium nomina, quatenus ego potui indagare, sic explicata paucis accipe. Inter nomina *Carolina*, *Januarius* dicitur *Uuintermanoth*, ab hyeme tunc maxime rigida. *Februarius*, *Hornung*, &c. i. e. *Mærens*, *plorans*, *flens*. pluvix enim ob quas *Februarius* notabilis, cœli *Lachrymæ* sunt. *Martius*, *Lentxinmanoth*, id est *veris mensis*. *Aprilis*, *Ostarmanoth*, i. e. *pascualis mensis*. *Maius*, *Uuinne manot* vel *Uuinnemanot*, i. e. *gaudii mensis*. *Junius*, *Brachmanoth*. de quo sic *Kilianus*: *Braectmaend*, *Junius mensis*, quo agri repastinantur, arvaque & vineta aratris & ligonibus passim franguntur. *Julius* *Heuu-monat*, i. e. *fœni mensis*. *Augustus*, *Aran-manot*, *aristarum mensis*. *September*, *Herbstmanoth*, *autumni*, vel *messis mensis*: & *Uuintumanot*. *October*, *Uuindumemanot*, *vindemiæ mensis*; & *uuinmonat*, *vini mensis*. *November*, *Uuindtmonat*, *ventosus mensis*, & *Herbisti-manot*. *December*, *Heilag-manot*, *sacer mensis*. nempe à natali *Jesu Christi*, & *festis* quæ continuo sequuntur. Inter *Islandica* nomina *Januarius* vocatur *midsvetrarmanudr*, i. e. *mediæ hyemis mensis*; *Februarius*, *fostengangsmanudr*, ut ego conjicio, à *processione* in capite *jejunii* quadragesimalis, vel *die Cinerum*; *Martius*, *jaffndegramanudr*, *æquinoclii mensis*; *Aprilis*, *sumarmanudr*, quod ab eo computant *Islandi æstivum anni dimidium*; *Maius*, *fardagamanudr*, *serenorum dierum mensis*, vel dierum itineribus opportunorum mensis, vel forsan à *far*, *Danice* *faat*, *ovis*, quod tum parere in *Islandia* oves inciperent; *Junius*, *Nottleysamanudr mensis sine noctibus*; *Julius*, *madka manudr*, *vermium mensis*, qui ingentem vermium & insectarum copiam producere solet; *Augustus*, *hepnamanudr*, *fœni mensis*; *September*, *Uddraatamanudr*; *October*, *slatrunarmanudr*, *Cædis mensis*, utpote in quo pecora occidebant; *November*, *Rydrtrydarmannudr*; *December* *Stamdeiges manudr*, i. e. *curtorum dierum mensis*.

Dani vocant *Januarium* *Zismamet*, *glaciei mensem*, & *Glugmanet*, *fenestrarum* vel *foraminum mensem*, quæ tum temporis claudi solent. *Februarium*, *blidemanet*, *blandum mensem*, & *Goe*, vel *Goe*, de quo sic *Gudmundus Andrea*: *Goe*, f. g. Nomen mensis, quo sol pisces permeat, ita denominatus à filia *Thori* regis *Finlandiæ* vetustissimi. *Martium*, *Thormanet*, de quo sic *Arngrimus Ionas Islandus*, *crymogæ* lib. i. cap. 4. A *Thorre* (quem *Thorrone* vocant) *Gotlandiæ*, *Finlandiæ*, *Kuenlandiæ* rege, &c. Mensis *Norvagorum* & nunc *Islandorum* nomen habet *Thorre*. Et *Gudmundus Andrea*: *Porre*, proprium nomen Regis olim *Quenlandiæ*, à quo mensis, dum *Sol* *Aquarium* peragrat, nomen adhuc retinet. Sequens vero *Goe* ab ejus filia. Sed apud *Danos* *Goe* præcedit. *Aprilem* vocant *faremanet*, ab *at fara*, nunc ad *fare*, *Saxonice* *papan*, *proficisci*; utpote qui mensis est itineribus aptus. *Maium* autem nominant *Maymanet*, non à *Danico* verbo *at Maye*, ut putat *Olaus Wormius*, sed à *Mai*o Latinorum, à quo verbum *at Maye*, *frondibus* ac *floribus* decorare, derivandum est. Sic enim *spini flores*, qui in *Anglia* ineunte *Mai*o germinare solet, *May* i. e. *Maium* vocant *Angli*, & *to go a Maying* est *Kalendis Maiis* ad *carpendos* & *colligendos flores* & *frondes*, & *cædendos virentes ramos* exire. *Junium*, *skerfommet*, hoc est *claram* & *serenam æstatem* vocant. Et *Julium* *ormemane*, i. e. *Anguium* vel *vermium mensem*, qui tunc quasi redivi prodiere solent, & animalia reliqua infestare. *Augustum*, *fostmanet*, *autumni mensem* vocant. Et *Septembrem* *fistmanet*, quasi *piscationibus idoneum mensem*. *October*, *Sædemanet* dicitur, quod tum *frugum semina* serere solent, & *rjðmanet*. *November* vocatur *slagtemanet*, quod tum *occidere* solent *pecora*; & *wintermanet*, ab *ineunte hyeme*. Et *Decembrem* vocant à *Christo* nato *Christmanet*.

* Vide librum *Beda*, De temporum ratione, cap. XIII. † Vel mensis *intercalaris*.

Apud Suedos, *Januarius Thora*, & *Februarius Goia*, à *Tborre* & ejus filia, dicuntur. *Martius*, *blida* vocatur, forsan quod apud eos *blandus* est mensis. *Aprilis Varant*, ut apud Danos, *farez* manet dicitur, scilicet quod mensis *itineribus* commodus est. *Maj* est à *Mai*o. *Junius Govilt*. *Julius hoant*. *Augustus* vocatur *stortant*, i. e. *deficiens*, vel *abbrevians*, quod tum dies deficere, & abbreviari sentiuntur. *September Hostmonat*, autumnus mensis. *October Slactemonat*, ab *occisis* pecoribus. *November wintermonat*, ab *ineunte hyeme*. Et *December Zylamonat*, à festo *Julio*, dicitur.

Denique ut ultimam huic capiti de poetica *Anglo-Saxonum* manum admoveam, coronidis loco, lubet adjicere regulas & observationes nonnullas de veteri poësi *Danica*, ex *Olai Wormii* *literarum Runicarum* appendice, quia *Anglo-Saxonum* poësi aut plane conveniunt, aut ab eâ uque adeo non alienæ sunt.

Rhythmorum veterum infinita fere sunt genera..... nec inter hæc recensetur illud genus, quo jam ludunt nostrates totum artificium in ῥυθμικῆς ponentes.

Certis vero stropharum numeris hoc metri genus alligatum non est, sed materiæ ubertas legem numero præscribit, adeo ut quandoque unica sufficiat.

In his artificium spectatur, tam rhetoricum, quam poeticum. Poeticum in quantitate & harmonia consistit.

Harmonia quæ rhythmum reddit sonorum, & suavitatem ei conciliat, in literis & syllabis consistit.

Harmonia in literis hæc est, ut in quovis disticho tres sint trium vocum initiales literæ plane similes.

Has literas peculiari nomine ЖМЯМАР, seu literas sonoras vocarunt, ed quod magna pars suavitatis soni ex iis dependeat. Harum autem, ut legitimus fiat usus, hæc regulæ attendendæ veniunt.

1. *Consonantes sonoræ prorsus debent esse eadem tam in priori, quam posteriori versu.*

2. *Illarum duæ sunt in priori, una in posteriori versu, vel vice versa, una in priori, & duæ in posteriori, nunquam omnes tres simul in eodem. Hinc versus *ЖМЯМЯР, hending dicti dividuntur in ЖМЯМЯР, snidhending, seu semicomprehensionem; & ЯМЯМЯР, seu totalem comprehensionem. ac in disticho prior versus ЖМЯМЯР, snidhending dicitur, quia partem saltem continet artificii; posterior ЯМЯМЯР, alhending, qua priori cum adjungitur totam complet structuram.*

3. *Vocales omnes eandem reddunt harmoniam. Quarum una, si bis ponatur in priori, & semel in posteriori versu, perfecta est harmonia, vel si in priori versu ponas A, E, in posteriori I, nil refert, nec turbatur harmonia, quia omnes vocales ejusdem sunt valoris in Harmonia.*

Valet etiam hæc *Wormii* regula de diphthongis, quæ eandem inter se, & cum vocalibus reddunt harmoniam. Et perinde se ostendit, quod observationem fugit nostram in *Anglo-Saxonum* carminibus, ac in *Scaldorum*: ut in istis paraphrasæus *Genesis*:

Ac he bið a rice.	Ac liggað me ýmbe.	Adam anb Eue.	Ac ic can.
Oþer heofon.	Iþen benda.	On eorþrice.	Eall ƿpa ƿeape.
Ibe anb unnyt.	Ðim Ða Adam.	Oððæt he Adam.	Engla ƿebƿpbo.
On Ðone eazum plat.	Eft anƿƿapode.	On eorþrice.	Oð þ Adam.

Harmonia in syllabis ea est, qua in quovis versu præter literalem harmoniam duæ ponuntur ejusdem soni syllabæ.

Harum autem syllabarum consonantia, vel exacta est, vel aliqualis.

Exacta censetur in qua syllabæ harmonicæ iisdem tam vocalibus, quam consonantibus constant: ut in illo Ciceronis, non instituti, sed imbuti.

Aliqualis dicitur, quando in consonantibus est similitudo, sed in vocalibus discrepantia: ut in

* De quo sic *Olaus Verelius* in voce. *Hending* in *Edda* est *harmonia*, cum unus *rhythmus* adprehendit alterum, & pro diversa collocatione *rhythm*i in carmine *Scaldico* diversa sortitur nomina. E. g. *Adalhending*, vel *Alhending*, plena *harmonia*, & ponitur in secundo versu. *Snidhending*, *semiplena harmonia*, & semper est primus versus cujusque distichi; hinc diversæ figuræ carminis & nomina. *Allhent*, *dehtent*, *dunhent*, *frumhent*, *bluhent*, *lidhent*, *oddehent*, *ridhent*, *sambhent*, *skialfhent*, *skothent*, *snidhent*, *stambhent*, *vidhent*, *Prihent*. Nomina hæc sunt carminis heroici, sed pro diversa collocatione *rhythm*i in quolibet membro, v. *Eddæ* partem *Slids grein*. Hactenus *Verelius*. *Hendingorum* autem sive distichorum literas sonoras habentium exempla in qualibet *Volu-spæ* strophe habes: ut

Meire og minne	Gab Ginunga	Sol skein sunnan	Viott oc Vidum
Mogu heimdallar.	Enn Gras huerge.	A salar steina.	Nofn vmgafu.

Istiusmodi sunt omnia *Satyrographi*, si versus illius in distichis, ut structura postulat, scribantur: ut,

I hope me into thubs, Went wide in this world, In setting and sowing,
As I a þep were. Wonders to hear. Swonken full hard.

Carmina multa etiam alia istiusmodi in *Anglo-Saxonum* libris poeticis hic illic reperiuntur: ut,

Sceop Ða ƿ ƿcƿede.	Ðam ƿ heahrecl.	Helle heafar.	Leond ƿolen ƿƿp.
Scippend upe.	Deopena ƿiceƿ.	Deapde nu Ðar.	Anb ƿæp cyle.

illo ejusdem auctoris, non docti, sed facti, ubi o & a discrepantiam gignunt, ac semiconsonantiam constituunt. Heic observanda veniunt hæc regulæ.

In priori distichi versu sufficit consonantia aliqualis, sed in posteriori semper debet esse exacta.

Dictiones, in quibus harmonia consistit, se immediate subsequi non debent.

Artificium oratorium in rythmis observandum concernit tam res ipsas quam verba.

Verba sunt selecta, emphatica, tropis variis, & allegoriis modificata.

In hisce nec Græcis cedunt, nec Latinis; Metaphora enim, synecdoche, & metonymia illis usitatissima, fabulas habent proprias in libro Eddæ descriptas, ad quas allusiones sunt frequentissima.

Ex discursu Magni Olavii de poësi veteri Danorum, sive Islandicæ.

Nec in poësi nostra pauciores cautiones, licentiæ, tropi & figuræ usurpantur, quam in re metrica apud Latinos poëtarum principes. Tot præterea in veterum cantilenis (quas studiose affectarunt) pulchra inveniuntur hyperbata, ut unico sæpe rythmo duas vel plures materias alternatim sibi respondentem concluderint. Tot in illis logogryphi & lusus metaphorici ingeniose confecti animadvertuntur, ut ipsis etiam Rhythmistarum coryphæis nodus pene sit Gordius, & lectores verba quidem intelligentes, rei parum aut nihil sapiant.

Etsi enim formulæ Eddicæ, appellationes rerum multiplices & longe petita quodammodo describi, & Latine nominari queant; vocum tamen splendor, elegantia grandis, & genuina proprietates, prout in lingua nostra sonat, exhiberi & ostendi nequaquam potest. dulcius hic ex ipso fonte bibuntur aquæ.

Quantum hæc cum iis, quæ supra tradidimus, conveniunt facile lector animadvertet. Verum una est Wormii observatio, quæ nostra manifeste impugnat de syllabarum quantitate: Heic, inquit, nec syllabarum attenditur quantitas ut apud Latinos. Canon hic verus necne sit, nobis in Scaldica poësi haud adeo verifato judicare non licet. In iis forsitan tenet, ubi ordo verborum, ut in iis quæ Wormius citat, ad ordinem communem loquendi prope accedit, at in Scaldicis, ubi dispositio verborum præpostera & convulsa est, & non tantum à simpliciter loquentium, sed ornate dicentium ordine, ut in Anglo-Saxonicis semper, maxime aliena est, fallere hanc Wormii Regulam, vero simillimum est. Nulla enim ratio dari potest cur voces in carminibus ita contra, non naturam tantum, sed artem loquendi rhetoricam, tam intricato & turbato ordine transpositæ essent, nisi id lex metri, & pangendorum carminum ratio requireret.

NOTÆ SECUNDÆ IN MENOLOGIUM DANOSAXONICUM,

Desumptæ ex alio Menologio Saxonico soluta oratione scripto, quod mutilum etiam extat in bibliotheca Cottoniana, Julius, A. 10. 2.

V. 6. On ðý eahteðan dæg] Sic Menol. Sax. on ðone eahteðan geohheldæg biþ hæf monþer fuma. ðe man nemneþ lanuapiur. þ is on upe geþeode. se æftera geola. 7 on þone eahteþan dæg sceopan Lpirt naman æfter ealþre piþan. se nama þæs on lubeirc ihs. and on gpecirc soter. 7 on upe geðeode HELEND:

V. 20. Fulpiht tūb eceþ drihtner] Menol. Sax. on ðone sextan dæg ðæs monþer bið se micla 7 se mæra dæg ðone Lpencar nemnaþ Epiphania. 7 Romþape hine nemnað Aparitia dni. þ is on upe geþeode Drihtner ætýpnesse dæg. on þam dæge he gecyþþe mid þam mæftum pundrum feoperum. þ he þæs roð god. þ æper pundop. þæs þæt ðreo tungol cræftigan coman fram eastðæler mæzþum to Lpirtre. ða he þæs clb. *** 7 on ðone dæg Lpirt onfeng fulpiht on lorbane fram lohanne ðam fulþene. *** 7 on ðone dæg on rimum bryðþýngum Lpirt gecernþe rex fatu full petereþ to þam betertan pine. *** 7 on ðone ilcan dæg Lpirt geþeopþe fýf ðurenþa of fýf hlaþum 7 of tþam fýxum. eac piþum 7 cilbum ðara þæs ungerim. 7 ðara hlaþgebpoct þæs to lafe tþelf binna fulle:

V. 70. Martiur þeþe] Menol. Sax. on ðam ðriððan monþe on geape bið an 7 þriettig daga. 7 se monað is nemned on læden Martiur. 7 on upe geþeode hþedmonað:

V. 74. Æþele fcynde gþegomur] Menol. Sax. on ðone tþelftan dæg ðæs monþer bið se Lpencar geþeopþe uþer fæþer. se uþ fulpiht onfænde on þæs Brytene: he is upe altop. 7 se fýndon hýf alumni. ðæt is ðæt he is upe festerfæþer on Lpirtre. 7 se fýndon hýf festerþearn on fullpihte:

V. 78. Spilce Benedictur] Menol. Sax. on ðone an 7 tþentegþan dæg *** on ðone ilcan dæg bið se Benedicteþ geþeopþe ðæs halgan abbodeþ. se þæs acenneþ on Nupria ðære mæzþe. 7 fona on hýf crithaðe he pilnabe þ he goþe anum licabe:

V. 97. Heah engel hýf se hælo abeab Mapian mýcle] Menol. Sax. on þone fýf 7 tþentegþan dæg ðæs monþer com Gabriel æper to fca Mapian mid Godeþ æþende. 7 on ðone dæg fca Mapia þæs eacen gepoþþen on Nazareth þære Leartre ðuph ðæs Engles popþ 7 ðuph hipe eapena gehýpnesse fpa þæs tþeopa þonne hi blortmial þuph þæs pinþer blæþ:

V. 138. Dæg ðe earþermonað ta uþ cýmeð.] Menol. Sax. on ðam feopþan monþe on geape

geape biþ þritig daga. þone monað man nemneð on Læden Appeliſ. and on ure geþeode Eartep-monað:

V. 149. Deapfe þringef Maiur micle. ſpa þy ylcan dæge æþele gefeþan Philippur 7 Jacob.] *Menol. Sax.* ðonne on ðone fiftan monað on geape biþ an and ðritig daga. ſe monað iſ nemned on Leben Maiur 7 on ure geþeode Ðnymilce. foþþon ſpalc genihtſumner þæſ geð on Bpýtone. 7 eac on Germania lande. of ðæm Onzla þeod com on þaſ bpeotone. þ hi on ðæm monþe þriþa on dæge mýlcedon heopa neat:

On þone æpeſtan dæg þæſ monþeſ biþ ſcē Philipper tid þæſ Apoptoleſ. 7 þæſ Grodeſ æpenþpecan. hiſ nama iſ gefeht on Læden *os lampadis*. þ iſ on ure geþeode lehtfæter muþ: *hic autem nulla mentio S. Jacobi*.

V. 184. In oþer leht Auguſtinur.] *Menol. Sax.* on ðone ſix and tþentezþan dæg ðæſ monþeſ biþ ſcē Auguſtaner gemýnd þæſ biſcoper. ſe æpeſt fullpiht bpohte on þæſ Bpeotone. on angla þeode 7 hiſ biſcoprecl þæſ on Donobernenſiſ þæpe Leartpe. þ þæſ on Lantþæþþyng. ond hiſ pondop þæſ þ he ſealde blindum menn gefihþe. ond hiſ riþfatar ealle to bpeotone. 7 hiſ gartlice lape rýndon appitene on Engelcýnner ſteope. þ iſ on *hiſtopia Anglorum*:

V. 205. Æppa liþa uſ to tune Iuniur on gearþ.] *Menol. Sax.* on þæm ſýxtan monþe on geape bið þritig daga. Se monað iſ nemned on Læden Iuniur. 7 on ure geþeode ſe æppa liþa foþ þon ſeo lýt biþ þonne ſmýlce 7 þa pinþar. ond monnum bið þonne gefunelic ðæt hi liþað ðonne on þæſ bþýme:

V. 224. Iohanner þearþ acenned.] *Menol. Sax.* on þone feopeſ and tþentezþan dæg þæſ monþæſ biþ ſcē Iohanner acenner þæſ fulþeſer. ſe þæſ acenned ſex monðam æp Eþiſt. 7 Gabriel ſe heah engel bobade hiſ acenneſſe. 7 ſægðe hiſ fæþer hiſ noman æp þon he acened þæpe.

V. 265. þeodmonað on tun pel hþæt þringef Auguſtur.] *Menol. Sax.* on ðam eahtoþan monþe on geape biðan xxxi daga. þone monað mon nemned on Leben Auguſtur monað. Romana buzup hine nemnde æþýſt þy noman. foþ ðon þy æpeſtan dæge þæſ monðer he gefþýmede Romana cýnedom. 7 oþerþiþðe þa þe æp ðæt toþuppon. 7 on ure geþeode þe nemnað þone monað þeodmonað. foþ þon þe hi on þam monþe mæſt gefeaxað.

V. 279. Mæpe diacon Laupentiuſ.] *Menol. Sax.* on þone X^{an}. dæg þæſ monþeſ biþ ſcē Laupentiuſ ðæſ archidiaconer. ſe ſealde monægum blindum men gefiððe:

V. 302. Æþelinger deap. ſe þe fægeþe iu. mid þæteþe oþerþeap. pulþer cýneþearþ.] *Menol. Sax.* on ðone xxviii. dæg þæſ monðer biþ ſcē Iohanner ðropung þæſ miclan fulþihteþer. ðone het ðeþeþer beþeafþian. foþ ðon þe he him loh þ he hæfðe hiſ bpoðop þiſ him to cýfeþe. 7 þ heafob het þeþan on diſce 7 ſellan anþe ſcattizgan hiþe þlegan to meþe ðæſ þæſ ðæpe hiſ cýfeþe dohteop: &c.

V. 315. Halig monað ſeptember þæp.] *Menol. Sax.* on ðæm niþoþan monþe on geape bið xxx daga. ſe monað hatte Leben Septembriſ. and on ure geþeode Halig-monað. foþ þon ðe ure ylþan ða ða hi hæþene þanon on ðam monþe hi guldþon hiopa þeopol-geltun:

V. 323. Acenned þearþ ðrihtner mobop.] *Menol. Sax.* In ðone viii. dæg ðæſ monþeſ bið ſcē Mapian acenneþner. hiþe fæþer þæſ nemned Ioachim. 7 hiþe mobop Anna. &c.

V. 330. Gaſt onþende Matheuſ hiſ.] *Menol. Sax.* on ðone xxi dæg ðæſ monðer biþ ðæſ apoptoleſ tid ſcē Matheuſ. ſe þæſ æpeſt mid lubeum theloniariur þæt iſ gafoleſ monienþ 7 þicgeþeþa. ac Eþiſt hine ceaf him to ðegeþe. &c.

V. 341. Deah engler tid on hæpfeþe Michaeliſ] *Menol. Sax.* on ðone xviii. dæg þæſ monðer biþ ſcē Michaeliſ Eþican gehalgung in Gracla ðæpe Leartpe hieþacle ðæpe mægþe: Feonda menigo com to ðæpe Leartpe. *** on ðone dæg ðe þe mæþriað ſcē Michaeler gemýnd:

V. 355. October on tun uſ to genihþe þinteþþýlleð.] on ðam teoðan monðe on geape bið xxxi daga. ðone mon nemneþ on Leben October. 7 on ure geþeode Þintepþýlleð.

V. 368. Simon 7 Iubar.] *Menol. Sax.* on ðone xxviii dæg þæſ monðer ðana apoptola tid Simonſ 7 Thadþeop. Simonſ þæſ ſcē Mapian ſþýſtop ſunu Eþiſter mobþian ſunu. ſeo þæſ nemned on Eþiſter bocum Mapiia. cleopode ðonne þæſ Thadþeop oðer noma Iubar ðar apoptolaſ. &c.

V. 376. Blotmonað on tun beopnum to þiſte Novembriſ.] *Menol. Sax.* on ðam enþlyþan monþe on geape bið xxx daga. ſe monað iſ nemned on Leben Novembriſ. 7 on ure geþeode blotmonað. foþþon ure ylþan ða hi hæþene þanon. on ðam monþe hi bleoton á. þ iſ þæt hi beþæhton 7 benemþon hiþa þeopolgýlþum ða neat ða þe hi þolþon ſýllan.

Hæc animadvertere viſum eſt ex menologio *Saxonico*, quod libera oratione ſcriptum fuit, poſtquam inolevit moſ peregre eundi ex occidentalibus *Europæ* partibus ad viſendum ſepulchrum *Domini*. Nempe poſt inchoatum bellum, *ſanctum* dictum, quod à Chriſtianiſ ſulceptum eſſet ad propugnandam *Hierosolymam*, & ſanctum, quod in ea Urbe erat, ſepulchrum contra *Saracenos*. Hoc conſtat ex iis, quæ ſequuntur: on ðone feoþon 7 tþentezþan dæg þæſ monþeſ [ſcili- cet *Martii*] bið ſe dæg on ðone ure ðrihten of beaðe apap. 7 æfteþ hiſ æpeſte hine tyn riðum monnum ætþþe. ſpa hit on hiſ goþþelle appiten iſ. 7 mid hiſ ðegnum æt ge-

lihtinge. and ælcne oþerne mæssebæc ƿpa he beboden beo. And Sunnan bæga cýpinge ƿe ƿorbeodað eac eopnerlice. 7 ælc ƿolc-gemot. buton hit ƿor mycelne neobþearfe ƿy. and huntað ƿara. 7 ealpa ƿopullicpa ƿeopca on ðam halgum bæge ƿeƿice man ƿeopne. And ðæt man ælc beboden ƿerþen healbe. ƿy hit ýmbren-ƿerþen. ƿy hit lengeten-ƿerþen. ƿy hit eller oþne ƿerþen mið ealpa ƿeopnfulneſse. And to Scam Mariam mæſſan ælcepe. 7 to ælceſ Apoptoleſ mæſſan ƿerþen. butan Philippi and Iacobi. ƿe ne beodað nan ƿerþen ƿor ðam Earþelican ƿeolſe. 7 ælceſ ƿriðbægeſ ƿerþen. buton hit ƿeolſ ƿy. And ne ðearf man ƿerþen ƿram Earþan oð Pentecorten. buton hpa ƿeſcƿýfen ƿy. oððe he eller ƿille ƿerþen. 7 of miððan ƿintre oð Octabay Epiphaniæ. * And ƿe ƿorbeodað onðal. 7 aþaſ ƿeolſþaƿum. 7 ýmbren-baƿum. 7 lencten-baƿum. 7 niht-ƿerþen-baƿum. 7 ƿram Ad-uentum domini oð ƿe eahtoþa bæc aƿan ƿy oþer tƿelftaðæg. And ƿram Septuagintima oð ƿiſteneniht oþer Earþan. † And Scē Eabþearþeſ mæſſe-bæc ƿitan habbað ƿecopen. þ man ƿeolſian ƿceal oþer eal Engla land on 15 Kt. Appil. 7 ** Scē. Dunſtanef mæſſe-bæc on 14 Kt. Iunii. 7 beo þam halgan tidum. ealſpa hit niht 1ſ. eallum Epurtenum mannum ƿyb 7 rom gemene. 7 ælc ƿacn totƿæmed. 7 ƿiſ hpa oþrum ƿcyle boþh. oððe boþe æt ƿeopðlicum ðingum. ƿelæſt hit him ƿeopne ær. oððe æfter. LL. 14, 15, 16, 17.

Supra obſervavi Calendarium ſubſequi carmen quoddam quaſi dithyrambicum, in quo naturæ rerum anima carentium, animantium affectus, & mores hominum in aſyndetis verſibus abſque omni plane connexu deſcribuntur. Genus autem iſtud ſcribendi dithyrambico haud diſſimile eſt, quod è ms. Eccleſiæ *Exoniensis* pulcherrimo, ſed in principio & fine (eheu!) mutilo, qui carmina varia & miſcellanea ſine punctis metricis continet deſcriptum, *Philo-Saxonum* gratia, ſubjunxi.

Forþt ƿceal ƿeopran ƿy ƿudu meltan eopþe ƿnopan 1ſ ƿriðcýgian ƿæteþ helm ƿegan ƿurðum lucan eopþan ciðar an ƿceal inbinðan forþter ƿerþe ƿela meagtwig ƿob. ƿintep ƿceal ƿeoppan ƿeþer eſt cuman ƿumop ƿeple hat ƿund unſtulle ðeop ðeada ƿæg ðýrne biþ lenget holen ƿceal inælþ ýpfe ƿeðælþ ðeader monneſ ðom bið ƿelæſt. cýning ƿceal mið ceape Eþene ƿebicgan bunum 7 beaƿum bu ƿceolon æpeſt ƿeopum ƿob ƿeſan. ƿuð ƿceal in eopþe ƿið ƿepeaxan 7 ƿiſ ƿeþeon lof mið hýpe leodum leoht mod ƿeſan ƿune healðan ƿum heopþ beon meapum 7 maþmum. meodo ƿæðenne forþe-ƿið mægen ƿýmle æghþæþ eodop æþelinge æpeſt ƿeƿnetan for man ƿulle to ƿnean hond ƿicene ƿeþæcan and him ƿæð ƿitan bolþ aƿenðum bæm ætromne. ƿcip ƿceal ƿenægled ƿcýlþ ƿebunden leoht lindan boþþ leof ƿilcuma ƿnyſan ƿiſe ðon ƿlota ƿtondeð bið hiſ ceol cumen 7 hýpe ceopl to him aƿen æt ƿeopra. 7 heo hine inlaðað ƿæſceð hiſ ƿapug hþægl 7 him ƿýleð ƿæbe niþe lið him on lonbe ðær hiſ luſu bæþeþ. ƿiſ ƿceal ƿiþ ƿeþ ƿæpe ƿehealðan oþt hi mon ƿommum behlið. ƿela biþ ƿæſt hýðigra ƿela bið ƿýpþet ƿeopra ƿeod hý ƿneþe monnan ðon ƿe oþer ƿeop ƿe-ƿiteð liða bið longe on ƿiſe á mon ƿceal ƿe ðeah leofeþ ƿenan ƿebidan ðær he ƿeþæðan ne mæg. hþonne him eſt ƿeþýpe ƿeopþe. ham cýmeð ƿiſ he hal leofað neſne him holm ƿe-ƿtýneð meþe haſað mundum mægþ eƿran ƿyn ceap eadig mon cýning ƿic ðon leodon cýþeþ. ðonne liðan cýmeð ƿuða 7 ƿæteþer niðtað þon him biþ ƿic alyþeð mete býgeð ƿiſ he maþan ðearf æþon he to meþe ƿeopþe. ƿeoc ƿe bið þe to ƿelðan ietað þeah hine mon on ƿunnan læbe. ne mæg he be ðy ƿeþne ƿeſan ðeah hit ƿy ƿeapm on ƿumera oþercumen biþ he ær he a cþele ƿiſ he nat hpa hine cþicne ƿeþe mægen mon ƿceal mið mete ƿeðan moþðop undep eopþan beþeolan hinþer undep hþuran ðe hit for helan þenceð. ne biþ þæt ƿeþeþe ðeah þonne hit ƿeþýned ƿeopþeþ. hean ƿceal ƿehingþan aþl ƿeſiſgan niht ƿogian ƿæð býð niðtorþ. ýfel unniðtorþ þ unlæð nimeð. ƿob biþ ƿenge 7 ƿiþ ƿob lenge. hýge ƿceal ƿehealþen, hond ƿeþealþen. ƿeo ƿceal in eagan ƿniðtþro in hþeopþum þær bið ðær monneþ mod-geðoncaſ muþa ƿehþilc mete ðearfe mæl ƿceolon tidum ƿongþan ƿold ƿeſiſeð on ƿuman ƿeopþe ƿellic ƿiſe ƿceopþ ƿinc on cþene ƿob ƿcop ƿumum ƿap niþ ƿeþum ƿið to ƿiþne ƿic ƿeopþa healðan. ƿcýlþ ƿceal cempan ƿceafþ. ƿeafþeþe ƿceal hþýbe beaþ bec leopþeþe huſ. halgum men hæþnum ƿýnne ƿoben ƿopþte ƿeop ƿulþop alþalþa ƿume ƿobepaſ þ 1ſ ƿice ƿob. ƿýlþ ƿoð cýning ƿapla neþgend ƿe uſ eal forþeaf ðæt ƿe onliſgaþ 7 eſt æt ðam ende eal- lum ƿealþeþ monne cýnne þ 1ſ meotub ƿýlþa.

Ræð ƿceal mon ƿecgan. ƿune ƿpitan. leoð ƿeſingþan. leofeþ ƿeapman. ðom aþeccan. bægeþ onet- tan. tilmon tiler 7 tomer. meapeþ cþeþer 7 ƿecorþer 7 calc ƿobep. nænið ƿiſa to ƿela ƿeſtþýneþ.

* Dierum certe nefactorum origo apud majores nostros hic primum memoratur. † Eadwardus hic Rex interfectus erat xv. Kal. April. apud Corfeſgate. vide chron. *Sax. Gibf.* Anno d. cccc. lxxviii. Et *Bromtonum* inter X ſcriptores p. 873, 874, &c. ** *Dunſtanus* Archiepiſco-

pus mortuus eſt Anno d. cccc. lxxx. viii. ut chronicon *Sax.* & ſecundum *Florentium Wigorn.* xiv. Kal. Junii. unde conſtat Menologium ſive Calendarium noſtrum ſcriptum fuiſſe ante annum d. cccc. lxxviii. quod feſta neque *Eadwardi* R. neque *Dunſtani* archiepiſcopi in eo notantur.